

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar (RP 319/2022 rd)

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det en komplettering av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar.

Det föreslås bestämmelser om att staten kan ersätta Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden för extra kostnader som upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt orsakar, detta genom att bevilja en särskild statlig ersättning.

Lagen avses träda i kraft i början av 2023. Bestämmelserna om ersättningar föreslås blir tillämpade första gången på de kostnader som uppkommer för 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Möjligheten att upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt	4
2.2 Finansieringen för upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden	4
3 Målsättning	14
4 Förslagen och deras konsekvenser	14
4.1 De viktigaste förslagen	14
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	14
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	14
4.2.2 Samhälleliga konsekvenser	16
5 Remissvar	17
6 Specialmotivering	20
7 Bestämmelser på lägre nivå än lag	23
8 Ikraftträdande	24
9 Verkställighet och uppföljning	24
10 Förhållande till den proposition som föreslås bli kompletterad och till andra propositioner	24
10.1 Propositionens förhållande till den proposition som föreslås bli kompletterad	24
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	25
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	25
LAGFÖRSLAG	34
Lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen	34
BILAGA	36
PARALLELLTEXT	36
Lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen	36
Lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen	38

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar (RP 319/2022 rd), nedan *den ursprungliga propositionen*, föreslås det bestämmelser om en möjlighet för Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden att tills vidare upprätthålla två samjournsenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus. Enligt den gällande lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021), nedan *införandelagen*, har dessa välfärdsområden denna möjlighet till utgången av 2032. I den ursprungliga propositionen föreslås det ingen finansiering för ändamålet till dessa välfärdsområden, men det framförs att statsminister Marins regering drog upp följande riktlinjer vid förhandlingarna om lagstiftningsprogrammet för slutet av regeringsperioden (17.11.2022): ”Den informella ministerarbetsgruppen har [...] slagit fast att man bereder sig på att från och med 2024 ersätta kostnaderna för upprätthållandet av jour dygnet runt vid Länsi-Pohja centralsjukhus och centralsjukhuset i Nyslott. Statsrådet reserverar behövliga anslag i planen för de offentliga finanserna 2024–2027. Det sätt på vilket finansieringen anvisas samt det ministerium som ansvarar för den behövliga lagstiftningen avgörs separat vid den fortsatta beredningen.” I den ursprungliga propositionen sägs det (s. 28) att regeringen har för avsikt att lämna en separat proposition som gäller den särskilda finansieringen och som kompletterar den förstnämnda propositionen. Propositionerna åtskiljs från varandra av tidsmässiga skäl, för att riksdagen ska ha mera tid att behandla helheten före utgången av riksdagens sessionsperiod den 3 mars 2023.

I denna proposition kompletteras den ursprungliga propositionen genom att det föreslås bestämmelser om en särskild statlig ersättning till de nämnda välfärdsområdena för extra kostnader som upprätthållandet av två samjournsenheter orsakar.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet, med hjälp av finansministeriet.

Propositionen var ute på remiss mellan den 9 och den 20 januari 2023. Dessutom ordnades ett diskussionsmöte för välfärdsområdena, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken den 16 januari 2023. Remissvaren behandlas i avsnitt 5. De handlingar som gäller projektet finns under adress <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM002:00/2023>. Projektet har identifieringskoderna STM002:00/2023 och VN/234/2023.

Propositionen behandlades den 27 januari 2023 i delegationen för välfärdsområdenas ekonomi och förvaltning. Den har inte granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet på grund av att saken brådskar.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Möjligheten att upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt

I den ursprungliga propositionen behandlas bestämmelserna om ordnande av jour. De viktigaste bestämmelserna om ordnande av jour finns i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), och kompletterande bestämmelser finns i synnerhet i statsrådets förordning om grunderna för bråds-kande vård och förutsättningarna för jour inom olika medicinska verksamhetsområden (583/2017), nedan *jourförordningen*.

Enligt den ursprungliga propositionen (s. 4) motsvarar gränserna för välfärdsområdena inte gränserna för de tidigare sjukvårdsdistrikten i Lappland och Södra Savolax. Lapplands välfärdsområde består av områdena för Lapplands sjukvårdsdistrikt och Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt, som vardera har ett eget centralsjukhus (i Rovaniemi och Kemi). Södra Savolax välfärdsområde består av områdena för såväl Södra Savolax sjukvårdsdistrikt som Östra Savolax sjukvårdsdistrikt. En praktisk följd av ändringarna av bestämmelserna om ordnandet av social- och hälsovården är att Lapplands välfärdsområde och Södra Savolax välfärdsområde inte kan ha två samjoursenheter med jour dygnet runt. I 59 § i införandelagen finns en övergångsbestämmelse enligt vilken Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden fram till utgången av 2032 får upprätthålla fler än en samjoursenhet med jour dygnet runt vid sina sjukhus, trots det som i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs om jour.

I den ursprungliga propositionen föreslås det en sådan ändring att denna möjlighet ska gälla tills vidare. I fortsättningen ska det i 59 § i införandelagen anges att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden trots det som föreskrivs i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen får upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus, om befolkningens servicebehov förutsätter det och upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter.

2.2 Finansieringen för upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

I avsnitt 2.1.5 i den ursprungliga propositionen (s. 13 och 14) beskrivs välfärdsområdenas icke-öronmärkta finansiering. (I tidigare propositioner används även uttrycket ”finansiering med allmän täckning”.) Lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021), nedan *finansieringslagen*, innehåller bestämmelser om denna finansiering till välfärdsområdena.

Finansieringsmodellen för välfärdsområdena utgår från att kostnaderna för befolkningens servicebehov, inklusive behovet av jourtjänster på olika nivå, täcks jämlikt mellan välfärdsområdena genom icke-öronmärkt finansiering som avses i finansieringslagen. Välfärdsområdena kan inom ramen för sin självstyrelse och gällande lagstiftning ordna och organisera sin jourverksamhet på det sätt de beslutar.

Enligt motiveringen till 59 § i den gällande införandelagen betalas det ingen särskild ersättning till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden för den kostnad som två jourtjänster innebär, utan kostnaden ska täckas med icke-öronmärkt finansiering som avses i finansieringslagen (RP 241/2020 rd, s. 851).

Vid förhandlingarna om lagstiftningsprogrammet för slutet av regeringsperioden slog regeringen fast (17.11.2022) att man bereder sig på att från och med 2024 ersätta kostnaderna för upprätthållandet av jour dygnet runt vid Länsi-Pohja centralsjukhus och centralsjukhuset i

Nyslott. Statsrådet reserverar behövliga anslag i planen för de offentliga finanserna 2024–2027. I den ursprungliga propositionen sägs det (s. 27) att det på längre sikt kan visa sig vara ekonomiskt betungande för Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden att upprätthålla två samjournsenheter och att dessa välfärdsområden måste anpassa jourverksamheten till den helhet som består av de tjänster som de har organiseringsansvaret för och av tillgängliga resurser. I den propositionen sägs det också (s. 28) att regeringen har för avsikt att lämna en separat proposition som gäller den särskilda finansieringen och som kompletterar den förstnämnda propositionen.

Avsnitt 2.2.1.3 i den ursprungliga propositionen innehåller bakgrundsfakta till omständigheter i anslutning till finansieringen.

Med den särskilda ersättning som baserar sig på regeringens riktlinjer är det meningen att finansiera sådana extra kostnader som orsakas av att Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden upprätthåller två separata samjournsenheter med jour dygnet runt i stället för bara en sådan enhet. Utgångspunkten för lösningen med en särskild ersättning är att dessa områden ändå inte ska beviljas dubbel finansiering för ordnandet av jour, utan att det uttryckligen endast är extra kostnader för upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt som ska ersättas. Avsikten är alltså inte att betala ersättning för sådana jourtjänster som befolkningen behöver och för vilka finansiering redan fås med stöd av finansieringslagen, och inte heller att betala ersättning exempelvis för all verksamhet vid hela det andra sjukhuset eller vid båda sjukhusen. De extra kostnaderna gäller huvudsakligen den ineffektivitet som kan uppstå om samjour dygnet runt ordnas på två sjukhus i ett välfärdsområde. Till denna del begränsas granskningen ändå inte till enbart en samjournsenhet. Det behöver ändå påpekas att det inte är lätt att skilja mellan dels verksamheten inom och kostnaderna för en samjournsenhet, dels sjukhusets övriga dygnetruntverksamhet, exempelvis vårdavdelningsverksamhet, beredskap för diagnostik och annan beredskap. Avsikten med den särskilda ersättningen är, för att överlappningar ska undvikas, inte heller att finansiera kostnader som välfärdsområdet täcker antingen med intäkter från kundavgifter eller exempelvis med inkomster från faktureringen av andra välfärdsområden för produktion av jourtjänster för deras invånare.

Enligt 50 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen kan de välfärdsområden i vilka det finns ett universitetssjukhus samt HUS-sammanslutningen i anslutning till sina sjukhus bilda flera än en enhet med samjour dygnet runt, om befolkningens servicebehov förutsätter det. Med stöd av bestämmelsen upprätthåller HUS-sammanslutningen samjour dygnet runt vid Helsingfors universitetscentralsjukhus och dessutom i Hyvinge, Lojo och Borgå, och Norra Österbottens sjukvårdsdistrikt vid Uleåborgs universitetssjukhus och dessutom i Oulainen. Dessa samjournsenheter upprätthålls, utan särskild ersättning, med icke-öronmärkt finansiering som avses i finansieringslagen av Norra Österbottens välfärdsområde självt och i Nyland av HUS-sammanslutningen med stöd av finansiering som fås via de välfärdsområden som är huvudmän för sammanslutningen. Staten ersätter inte heller separat ordnandet av i 50 § 5 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedd jour dygnet runt inom primärvården eller akutmedicinen, utan välfärdsområdet kan om det så önskar upprätthålla sådan jour efter att ha fått tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet. Välfärdsområdet finansierar också sådana här jourenheter med den icke-öronmärkta finansiering som det får med stöd av finansieringslagen.

Regeringens linje att Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden ska anvisas ersättning för upprätthållandet av fler än en samjournsenhet grundar sig i synnerhet på att man med den särskilda ersättningen vill garantera att jourverksamheten vid sjukhusen i Kemi och Nyslott fortsätter i samma omfattning som tidigare, eftersom dessa sjukhus länge har haft samjour dygnet runt med stöd av sin tidigare status som centralsjukhus i det egna sjukvårdsdistriktet. Regeringen har inte slagit fast att också de välfärdsområden som är huvudmän för ett universitets-

sjukhus och HUS-sammanslutningen ska anvisas särskild ersättning, även om också de upprätthåller fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt. I sista hand är det fråga om ett politiskt beslut av regeringen. Frågan behandlas ur ett jämlikhetsperspektiv i motiveringen till lagstiftningsordningen.

Välfärdsområdena tog över organiseringsansvaret vid ingången av 2023, och de kommer inom ramen för den gällande lagstiftningen och sin finansiering att forma det egna områdets service-system, och i samband med det de egna sjukhusens och jourmottagningarnas tjänsteutbud och servicenätverk, i enlighet med befolkningens servicebehov. Det går att under de närmaste åren göra en effektiv och balanserad helhetsbedömning på riksnivå av sjukhusens tjänsteutbud där befolkningens lika tillgång till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt tillräcklig och kostnadseffektiv kompetens i hela Finland beaktas, men det kan inte göras förrän välfärdsområdena har kommit längre med sina egna strategiska planer och beslut. I samband med det ska också behoven hos den befolkning som jourmottagningarna i Kemi och Nyslott betjänar, tillgången till jourtjänster och tjänsternas tillgänglighet samt tillhandahållandet av jour som en del av det nationella servicenätverket bedömas. Nationella riktlinjer och eventuella lagstiftningsändringar som gäller jouren kan under kommande år leda till att det dras upp nya linjer för ordnandet av jouren.

Nedan följer en genomgång av finansieringssätt som är tänkbara enligt den nuvarande lagstiftningen samt en bedömning av deras lämplighet vid beviljande av ersättning i enlighet med regeringens riktlinjer.

Finansiering till välfärdsområdena enligt finansieringslagen

I avsnitt 2.1.5 i den ursprungliga propositionen beskrivs det hur välfärdsområdena får icke-öronmärkt finansiering i enlighet med finansieringslagen. Den beskrivningen ingår därför inte även i denna proposition. Det kan ändå kort konstateras att välfärdsområdenas kalkylerade finansiering i huvudsak bestäms utifrån befolkningens behov av social- och hälsovårdstjänster och utifrån omgivningsfaktorer. Därtill betalas en del av den statliga finansieringen som finansiering i euro per invånare, och en del baserar sig på välfärdsområdenas verksamhet för främjande av välfärd och hälsa inom sitt område. Merparten av den kalkylerade finansieringen till social- och hälsovården inriktas på grundval av befolkningens servicebehov och antalet invånare i välfärdsområdena. Dessutom beaktas som omgivningsfaktorer befolkningstäthet, inslag av personer med ett främmande språk som modersmål, tvåspråkighet, karaktär av skärgård och samiskspråkighet samt främjande av välfärd och hälsa. Den statliga finansieringen till välfärdsområdet är inte öronmärkt, och därmed är det välfärdsområdet som inom ramen för sin självstyrelse och behörighet fattar beslut om användningen och fördelningen av den finansiering som det får.

Ett alternativ är att bestämmelser om den ersättning som ska betalas till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden tas in i finansieringslagen. I de remissvar som gällde den ursprungliga propositionen ansåg flera aktörer inom dessa områden att det behöver anvisas finansiering för upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt genom en sådan ändring av finansieringslagen att driften av två sjukhus med jour dygnet runt anges vara en omgivningsfaktor på basis av vilken välfärdsområdena i fråga beviljas finansiering. Då skulle upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt vara en omgivningsfaktor som anges i 3 kap. i den lagen och på basis av vilken finansiering anvisas för motsvarande ändamål även till andra välfärdsområden.

Ett annat tänkbart alternativ är att det för dessa två områdens del i finansieringslagen föreskrivs om en annan ersättning eller ett annat tillägg som inte hänför sig till de omgivningsfaktorer som anges i 3 kap.

Statsunderstöd enligt statsunderstödslagen

I statsunderstödslagen (688/2001) finns bestämmelser om de grunder och förfaranden som ska iakttas vid beviljandet av statsunderstöd. Ett alternativ är att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden beviljas finansiering i form av statsunderstöd enligt den lagen.

Med statsunderstöd avses i statsunderstödslagen finansiering med karaktären av stöd som beviljas för att understödja en viss verksamhet eller ett visst projekt. Lagen tillämpas på statsunderstöd som beviljas av ett anslag som tagits in i statsbudgeten eller av medel i en statlig fond utanför statsbudgeten. Enligt lagens 3 § ska, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag, bland annat stöd, ersättningar eller andra förmåner inte betraktas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen, om rätten till dem baserar sig på lag och grunden för bestämmandet av det belopp som ska beviljas anges detaljerat i lag.

Statsunderstöden är i regel beroende av prövning, och statsunderstödslagen är avsedd att vara en allmän lag om behovsprövade statsunderstöd.

I 5 § i statsunderstödslagen finns bestämmelser om slagen av statsunderstöd. Enligt paragrafen kan statsunderstöd beviljas i form av allmänt understöd eller specialunderstöd. Allmänt understöd kan beviljas för mottagarens verksamhet i allmänhet eller för en viss del av mottagarens verksamhet. Specialunderstöd kan beviljas som exempelvis investeringsunderstöd eller projektunderstöd. Allmänt understöd kan enligt motiveringen till lagen (RP 63/2001 rd, s. 34) beviljas för att användas för mottagarens ordinarie verksamhet eller en viss del av den. Ett exempel som nämns i motiveringen är statsunderstöd till föreningar. I fråga om föreningar är avsikten enligt motiveringen att statsunderstödet ska användas för föreningens stadgeenliga verksamhet samt för administrativa utgifter i anslutning därtill. Allmänna understöd beviljas ofta som verksamhetsunderstöd även för mycket noga avgränsade funktioner eller för en del av understödstagarens verksamhet. Statsunderstödet får då inte användas allmänt för mottagarens ordinarie verksamhet.

I 6 § i statsunderstödslagen anges det att statsunderstöd som beviljas ur statsbudgeten eller en statlig fond utanför statsbudgeten inte får täcka det fulla beloppet av de totalkostnader som orsakas av den verksamhet eller det projekt som utgör föremål för statsunderstödet, om inte något annat följer av skäl som är nödvändiga och motiverade för att målen med beviljandet av statsunderstödet ska nås. Ett undantag utgör exempelvis specialunderstöd av typen stipendier. De faktiska kostnaderna för verksamheten eller projektet kan emellertid bli mindre än statsunderstöd som beviljats enligt den kalkylerade grund som fastställts av statsbidragsmyndigheten. I 7 § anges allmänna förutsättningar för beviljande av statsunderstöd. I paragrafen föreskrivs det bland annat att ändamålet ska vara samhälleligt godtagbart och att beviljandet av statsunderstöd ska anses vara nödvändigt med beaktande av annat offentligt stöd som sökanden erhållit samt arten och omfattningen av det projekt eller den verksamhet som är föremål för statsunderstödet. I lagens 3 kap. finns det bestämmelser om förfarandet vid ansökan om och utbetalning av statsunderstöd, i 4 kap. om användning av statsunderstöd och övervakningen därav, i 5 kap. om återbetalning och återkrav av statsunderstöd och i 6 kap. om information och utlämnande av uppgifter.

Enligt 8 § i statsunderstödslagen kan närmare bestämmelser om hur statsunderstöd som hör till tillämpningsområdet för lagen ska beviljas, utbetalas och användas i enlighet med budgeten utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 7 c § i lagen om statsbudgeten (423/1988) kan närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten utfärdas genom förordning av statsrådet. Med stöd av dessa bemyndiganden får det utfärdas en förordning om understöd som ska riktas till ett visst statsunderstöd. Inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde har till exempel statsrådets förordning om statsunderstöd för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården åren 2020–2023 (13/2020) utfärdats. Dessutom har det inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde utfärdats förordningar av statsrådet om statsunderstöd för vissa kostnader som den offentliga social- och hälsovården orsakas 2021 på grund av covid-19-pandemin (860/2021) och om statsunderstöd för vissa merkostnader som den offentliga social- och hälsovården orsakas 2022 på grund av covid-19-pandemin (844/2022).

Inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde finns det flera olika typer av statsunderstöd. En del av understöden är årliga allmänna understöd av typen basfinansiering. En del av understöden är statsunderstödsprojekt enligt regeringsprogrammet och en del är understöd som beviljas för varierande ändamål som kommer fram i samband med budgetprocessen.

Den ovannämnda statsrådsförordningen om statsunderstöd för utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården åren 2020–2023 hänför sig till ett utvecklingsprojekt som bidrar till att genomföra regeringsprogrammet. De förordningar som gäller ersättningar för 2021 och 2022 på grund av covid-19-pandemin är akuta understöd av engångsnatur. Dessutom beviljar social- och hälsovårdsministeriet statsunderstöd av varierande slag, såsom så kallade julklappspengar till mat-hjälp.

Ett exempel på permanent statsunderstöd som grundar sig på lagstiftning är det statsunderstöd som beviljas stiftelsen Urho Kekkosen kuntointituuttisäätiö. Lagen om statsbidrag till stiftelsen Urho Kekkosen kuntointituuttisäätiö (1284/2010) innehåller bestämmelser om de grunder och förfaranden som tillämpas när statsunderstöd beviljas stiftelsen Urho Kekkosen kuntointituuttisäätiö, nedan *UKK-institutet*. UKK-institutet ansöker om statsunderstöd en gång om året utan något separat förfarande för utlysning av understödet. I övrigt tillämpas statsunderstödslagen på statsunderstöd som beviljas UKK-institutet. Andra permanenta och återkommande statsunderstöd som grundar sig på lag är bland annat det statsunderstöd som beviljas för kompetenscentrum inom det sociala området (lagen om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området 1230/2001) och statsunderstöd som beviljas för social- och hälsovårdstjänster för samerna (sametingslagen 974/1995). Dessutom finns det återkommande statsunderstöd som beviljas direkt med stöd av statsunderstödslagen och en skrivning i budgeten, såsom det statsunderstöd som betalas till FinnHEMS Oy för läkarhelikopterverksamhet.

Statliga ersättningar enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen

Hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen (1301/2014) innehåller bestämmelser om särskilda statliga ersättningar för skötseln av vissa uppgifter. Ett alternativ är därför att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden beviljas finansiering i form av särskild statlig ersättning. Nedan följer en beskrivning av de ersättningsmodeller i vissa frågor som det föreskrivs om i hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen.

Ovan avsedda bestämmelser finns i synnerhet i 7 kap. i hälso- och sjukvårdslagen, där det föreskrivs om ersättning för forskning och utbildning. I lagens 59 och 60 § föreskrivs det om statens

ersättning till välfärdsområdena för grund- och specialiseringsutbildning för läkare och tandläkare, och i 60 a § om ersättning för utbildning som krävs för begränsad forskrivningsrätt. Lagens 59, 60 och 60 a § innehåller bestämmelser om att ersättningen, beroende på fallet, bland annat grundar sig på ett medeltal av antalet studerande som har inlett studierna och av antalet avlagda examina, på antalet genomförda utbildningar och på den ersättning som bestämts för utbildningen eller på antalet realiserade utbildningsmånader. Enligt 63 § är det regionförvaltningsverket och Statens ämbetsverk på Åland som betalar ut statens utbildningsersättning.

Enligt 66 § i social- och hälsovårdslagen utfärdas bestämmelser om beloppet av den ersättning som betalas för kostnaderna för i 59 och 60 § avsedd läkar- och tandläkarutbildning och om de övriga ersättningsgrunderna vid betalning av ersättning genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet utfärdar varje år en förordning, av vilka den nyaste är social- och hälsovårdsministeriets förordning om grunderna för ersättning för läkar- och tandläkarutbildning år 2022 (464/2022). I förordningen anges ersättningsbeloppen i euro.

Med stöd av 66 § i hälso- och sjukvårdslagen har det också utfärdats en förordning om de ersättningar som avses i 60 a §. Den nyaste förordningen är social- och hälsovårdsministeriets förordning om storleken på ersättningen för utbildning som krävs för begränsad forskrivningsrätt för sjukskötare år 2022 (422/2022). I förordningen anges storleken på ersättningen i euro för en enda specifik utbildning.

I statsbudgeten för 2022 har det under moment 33.60.33 reserverats sammanlagt 96 miljoner euro för kostnader för specialiseringsutbildning inom social- och hälsovården. I den budgeten har det under samma moment reserverats 0,5 miljoner euro för ersättning för utbildning som krävs för begränsad forskrivningsrätt.

I 60 a § i socialvårdslagen föreskrivs det om statlig ersättning som betalas till universiteten för specialiseringsutbildning inom socialt arbete. Ersättningen baserar sig på antalet yrkesutbildade personer inom socialvården som genomgått utbildningen. För 2021 betalades det sammanlagt 275 160 euro i ersättningar.

Riksdagen har godkänt ändringar i hälso- och sjukvårdslagen (en ny 60 b §, lag 1154/2022) och socialvårdslagen (en ny 60 d §, lag 1155/2022) genom vilka det till offentliga anordnare och vissa andra aktörer på kalkylmässiga grunder betalas utbildningsersättning av statsmedel för kostnader som föranleds av sådan praktik som ingår i en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och som främjar yrkesfärdigheten. Ersättningen baserar sig på det antal praktikveckor som har realiserats i överensstämmelse med det avtal som ingåtts med yrkeshögskolan. Närmare bestämmelser om beloppet av ersättningen, grunderna för betalning av ersättning och andra förfaranden i anslutning till ansökan om och betalning av ersättning utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

I 59 § i hälso- och sjukvårdslagen och 60 a § i socialvårdslagen föreskrivs det om universitetens skyldighet att varje kalenderår lämna social- och hälsovårdsministeriet de uppgifter som behövs för betalning av ersättningen.

Hälso- och sjukvårdslagens 63 § innehåller bestämmelser om förfarandet vid utbetalning av statens utbildningsersättning. Vissa ersättningar betalas utan separat ansökan till de välfärdsområden där det finns ett universitetssjukhus, till HUS-sammanslutningen samt till universitet som anordnar specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning. I paragrafen anges också tidsplanen för utbetalningen. I paragrafen finns det dessutom en bestämmelse enligt vilken vissa nämnda paragrafer i statsunderstödslagen i övrigt iaktas i tillämpliga delar i fråga om betalning av ersättning, övrigt förfarande och ändringssökande. I 60 b § i socialvårdslagen anges tidsplanen

för utbetalningen. Paragrafen innehåller dessutom en bestämmelse som är mer allmänt hållen än 63 § i hälso- och sjukvårdslagen och enligt vilken vad som föreskrivs i statsunderstödslagen i övrigt iakttas i tillämpliga delar i fråga om betalning av ersättning, förfarandet i övrigt och ändringsökande.

I 61–63 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs det om finansiering av hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå och i 60 c § i socialvårdslagen om finansiering av forskning i socialt arbete på universitetsnivå. För den hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå beviljas statlig finansiering till samarbetsområdenas forskningskommittéer, som beslutar hur forskningsmedlen ska fördelas på olika forskningsprojekt. Regionförvaltningsverket betalar varje månad forskningsfinansiering till samarbetsområdets forskningskommitté, som betalar finansieringen vidare till dem som genomför projekten. Finansieringen betalas ut till samarbetsområdenas forskningskommittéer enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut för fyra år i taget. Ministeriets beslut baserar sig på hur forskningens insatsområden och målsättningar har genomförts och på forskningens kvalitet, omfattning och resultat under den föregående fyraårsperioden. Forskningskommittén beslutar på ansökan om beviljande av forskningsfinansiering inom sitt område. Bestämmelser om insatsområdena och målsättningarna för den hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå, om de övriga grunderna för fördelning av forskningsfinansieringen och förfarandena vid fördelningen samt om tillsättandet av en utvärderingsgrupp för den hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå och om gruppens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (888/2019).

Social- och hälsovårdsministeriet kan årligen på ansökan bevilja statlig finansiering för sådana forskningsprojekt på universitetsnivå inom socialt arbete som är förenliga med insatsområdena och målen för forskningen inom socialt arbete och som har genomgått kollegial bedömning. Ministeriet beslutar utifrån den kollegiala bedömningen vilka projekt som får finansiering. Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland betalar forskningsfinansiering i två poster årligen till dem som genomför projekten. Närmare bestämmelser om insatsområden och mål för forskningen i socialt arbete på universitetsnivå och om tillsättande av en utvärderingsgrupp och gruppens sammansättning och uppgifter samt om beviljande och betalning av forskningsfinansiering och om förfarandena i samband med dessa utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (förordning 605/2020).

I 68 a § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs det om lämnande av medicinska sakkunnigutlåtanden till domstolar, vilket är en uppgift för de välfärdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus och HUS-sammanslutningen. För lämnande av utlåtande finns en sakkunniggrupp vars verksamhet administreras av Norra Savolax välfärdsområde. Ersättning för kostnaderna för lämnande av medicinska sakkunnigutlåtanden betalas av statens medel till Norra Savolax välfärdsområde, som betalar ersättningar till det välfärdsområde, HUS-sammanslutningen eller den sakkunniga som lämnat ett sakkunnigutlåtande. Beloppet av statens ersättning grundar sig på antalet sakkunnigutlåtanden och arbetsmängden för utarbetandet av dem, tidsåtgången för en rättegång och förberedelserna för den samt administreringen av begärandena om utlåtande och utlåtandena. Regionförvaltningsverket betalar ut ersättningen två gånger per år på ansökan av Norra Savolax välfärdsområde.

Närmare bestämmelser om förfarandena för utbetalning av statens ersättning, fastställande av ersättningar för sakkunnigutlåtanden och ersättningarnas belopp och fastställande och betalning av de kostnader som Norra Savolax välfärdsområde orsakas av administreringen av begärandena om utlåtande och utlåtandena samt om vissa andra frågor utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Med stöd av paragrafen har social- och hälsovårdsministeriets förordning om statlig ersättning för medicinska sakkunnigutlåtanden (42/2020) utfärdats. För-

ordningen innehåller bestämmelser om ersättning, angiven i euro, som ska betalas för medicinska utlåtanden och om ärenden där Norra Savolax välfärdsområde betalas ersättning för kostnaderna för verksamheten. I förordningen föreskrivs det också vad som ska anges i ansökan om ersättning.

I 3 § 1 mom. 7 punkten i statsrådets förordning om arbetsfördelning och centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården (582/2017), nedan *centraliseringsförordningen*, som utfärdats med stöd av hälso- och sjukvårdslagen, föreskrivs det för Österbottens välfärdsområde uppgifter som gäller den nationella samordningen av utvecklingen och planeringen av klient- och patientsäkerheten. Det är fråga om det enda välfärdsområde som trots att det är huvudman för ett sjukhus som inte är ett universitetssjukhus i den förordningen har getts en sådan här planerings- och samordningsuppgift som gäller den nationella helheten. Staten finansierar skötseln av uppgiften med statsunderstöd som beviljas välfärdsområdet i fråga separat och utan ansökan, direkt med stöd av statsbudgeten. Det finns alltså ingen speciallagstiftning om finansieringen av uppgiften. Andra samordningsuppgifter som huvudmän för ett universitetssjukhus har enligt den förordningen finansierar staten på andra sätt, bland annat genom finansieringslagen och dess omgivningsfaktorer.

Det finns också särskilda bestämmelser om ersättning när undersökningar utförs inom hälso- och sjukvården på begäran av en statlig myndighet. Lagen om ordnande av utredningar av sexual- och misshandelsbrott mot barn (1009/2008) innehåller bestämmelser om hur undersökningar ska ordnas inom hälso- och sjukvården på begäran av polisen, åklagaren eller domstolen för att utreda misstanke om sexual- och misshandelsbrott mot barn och bedöma skador till följd av ett sådant brott. Lagens 6 och 7 § innehåller bestämmelser om regionförvaltningsverkets ersättningar till välfärdsområdena. I statsrådets förordning om ersättningar för rättsmedicinska undersökningar (862/2004) föreskrivs det om arvoden som Institutet för hälsa och välfärd betalar för rättsmedicinska undersökningar.

En ersättningsmodell enligt 15 § i införandelagen

I införandelagen finns det bestämmelser om en tänkbar ersättningsmodell. Lagens 15 § innehåller bestämmelser om finansieringen av välfärdsområdenas temporära beredningsorgan och av välfärdsområdenas verksamhet före 2023. Finansieringen av verksamheten 2021 och 2022 grundade sig på statsunderstöd som betalades av statens medel. I enlighet med paragrafens 3 mom. bar staten 2021 och 2022 kostnaderna också för organen i den temporära HUS-beredningsgruppen och i HUS-sammanslutningen. För de uppgifter som följde av reformen kunde statlig finansiering i enlighet med 4 mom. dessutom riktas också till Helsingfors stad.

I enlighet med 15 § 1 mom. i införandelagen togs det i statsbudgeten för 2021 och 2022 in ett anslag med vilket man täckte de enskilda välfärdsområdenas kostnader för att inleda sin verksamhet och förvaltning. Anslaget hade anvisats under moment 28.89.30 i statsbudgeten. Anslaget var ett sådant allmänt statsunderstöd enligt 5 § i statsunderstödslagen som var avsett för välfärdsområdenas verksamhet och som kunde betalas till dem utan särskild ansökan. Det allmänna understödet till välfärdsområdena omfattades inte heller av villkoret i 6 § i statsunderstödslagen att mottagaren av understödet själv ska delta i finansieringen av verksamheten. På motsvarande sätt var anslaget under momentet avsett för förberedande finansiering av HUS-sammanslutningens och Helsingfors stads uppgifter till följd av reformen.

På statsunderstödet tillämpades statsunderstödslagen, och finansministeriet är statsbidragsmyndighet. Författningsgrunden för statsunderstödet preciserades genom statsrådets förordning om

finansiering som beviljas 2021 och 2022 för beredningen av välfärdsområdenas och HUS-sammanslutningens verksamhet (664/2021, i kraft till och med den 31 december 2023). Förordningen innehåller bestämmelser om beviljande, utbetalning och användning av statsunderstödet i fråga. Finansministeriet meddelade från och med den 1 juli 2021 sammanlagt fyra statsunderstödsbeslut enligt den förordningen. Det sammanlagda beloppet i anslutning till dessa beslut uppgick till cirka 217,88 miljoner euro. De kostnader för reformens beredningsfas som berättigar till användning av statsunderstöd ska uppstå i enlighet med prestationsprincipen och senast den 31 december 2023.

Bedömning av de olika finansieringssättens lämplighet för ersättning av extra kostnader som Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden orsakas

I den ursprungliga propositionen (avsnitt 2.2.1.3) sägs det att även om Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden får möjlighet att tills vidare upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt påverkar detta inte välfärdsområdenas lagstadgade icke-öronmärkta finansiering i enlighet med finansieringslagen.

En sådan ändring av finansieringslagen att upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt föreskrivs vara en bestämningsfaktor för finansieringen anses inte vara en fungerande lösning. De omgivningsfaktorer som avses i finansieringsmodellen enligt finansieringslagen gäller faktorer med anknytning till befolkningen och regionala förhållanden, inte ett visst sätt att ordna social- och hälsovårdstjänster på. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden är inte heller de enda områden där samjouren dygnet runt är avsedd att fortsätta vid två sjukhus. I finansieringsmodellen för välfärdsområdena är det i praktiken omöjligt att ta fram en ny omgivningsfaktor som gäller samjour dygnet runt och är lika för alla regioner, men enligt vilken finansiering riktas endast till Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden. I praktiken skulle en sådan modell innebära att finansiering enligt en sådan här ny omgivningsfaktor riktas till alla välfärdsområden som upprätthåller två enheter med jour dygnet runt. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden har inte heller något sådant särskilt ansvar för att driva en viss lagstadgad verksamhet som skulle möjliggöra ett särskilt, mer riktat finansieringskriterium. (Jämför med RP 322/2022 rd, som gäller universitetssjukhusutlägg och där det föreslås bestämmelser om kanalisering av tilläggsfinansiering till alla välfärdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus och till Helsingfors stad.) Det kriterium som bestämmer den omgivningsfaktor som anges i finansieringslagen måste vara sådant att alla regioner behandlas på samma sätt utifrån det värde som kriteriet får.

Om nivån på finansieringen kan äventyra ordnandet av tjänster, har välfärdsområdena rätt till tilläggsfinansiering enligt 11 § i finansieringslagen. Förutsättningarna för tilläggsfinansiering och beloppet av den grundar sig på en helhetsbedömning av välfärdsområdets verksamhet och ekonomi. Tilläggsfinansiering beviljas således alltid fall för fall (26 § i finansieringslagen), och för beviljandet kan det ställas villkor som hänför sig till tjänsternas kvalitet, verkningsfullhet, mängd och effektivitet. Om ett välfärdsområde får tilläggsfinansiering två gånger under tre räkenskapsperioder i rad, kan finansministeriet inleda ett sådant utvärderingsförfarande i välfärdsområdet som avses i 123 § i lagen om välfärdsområden (611/2021). Tilläggsfinansieringen är således inte avsedd att vara ett permanent eller återkommande finansieringselement. Därför kan tilläggsfinansiering enligt 11 § i finansieringslagen inte tillämpas för finansieringen av kostnaderna för driften av två sjukhus i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden.

Regeringen anser inte heller att en sådan lösning fungerar att det i finansieringslagen, som gäller icke-öronmärkt finansiering av välfärdsområdena, tas in separata bestämmelser om särskild ersättning till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden. Finansieringslagen innehåller inga

bestämmelser om liknande särskilda, riktade ersättningar eller tilläggsdelar som det finns till exempel i det kommunala statsandelssystemet. Omgivningsfaktorer som motsvarar dem beaktas i finansieringslagen i bestämningsfaktorerna. Om man för upprätthållandet av jour dygnet runt i de två välfärdsområdena vill anvisa finansiering utöver den finansiering som bestäms enligt finansieringslagen, är det svårt att i den icke-öronmärkta finansieringen inkludera den extra finansieringen som en finansiering som gäller endast två områden.

Om finansieringen beviljas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen är fördelen att det i den lagen redan finns färdiga bestämmelser om beviljande av statsunderstöd. Då förutsätter ersättningen för extra kostnader inte nödvändigtvis ändringar i lag, utan en förordning av statsrådet om den särskilda ersättningen kan utfärdas med stöd av 8 § i statsunderstödslagen och dessutom eventuellt med stöd av 7 c § i lagen om statsbudgeten. Statsunderstödet kunde vara ett allmänt understöd enligt 5 § i statsundersödslagen (som i modellen enligt 15 § i införandelagen) eftersom lagen gör det möjligt att bevilja statsunderstöd för ordinarie verksamhet. Lagens bestämmelser om förfarandet är emellertid mycket detaljerade, och förfarandena är förenade med en viss administrativ tungroddhet. Alla bestämmelser i statsunderstödslagen lämpar sig inte heller alldeles naturligt för finansiering som avses i denna proposition.

Ersättningssystemen enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen innehåller många element som lämpar sig för betalning av den ersättning som nu behandlas. Dessa ersättningar gäller en sådan specifik angiven verksamhet inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde som inte ingår i välfärdsområdenas icke-öronmärkta statliga finansiering. Lagarna innehåller bestämmelser om vad ersättning betalas för och vad den grundar sig på, och genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om omständigheter som hänför sig till betalningen av ersättning. I fråga om vissa ersättningar föreskrivs det att statsunderstödslagen delvis tillämpas på dem, men den tillämpas ändå inte fullt ut och det är inte fråga om statsunderstöd enligt statsunderstödslagen. Statsunderstödslagen kan också delvis tillämpas på den särskilda finansiering som nu är under behandling.

I en modell enligt 15 § i införandelagen förutsätter erhållandet av statsunderstöd inte att välfärdsområdet gör en ansökan för att få understöd. En del av ersättningarna enligt hälso- och sjukvårdslagen betalas också utan något separat ansökningsförfarande. Administrativt sett är en sådan modell lättare än ett förfarande som grundar sig på årligen återkommande ansökningar om och beviljande av ersättning. I fråga om ersättningar enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialvårdslagen är det regionförvaltningsverket som beviljar ersättning, medan finansministeriet har varit statsbidragsmyndighet i den modell som avses i 15 § i införandelagen. Tillämpningen av den paragrafen har emellertid gällt själva inrättandet av välfärdsområdena, och mekanismen har tagits ur bruk 2023 i och med att välfärdsområdena övergår till lagstadgad statlig finansiering enligt finansieringslagen.

Regeringens slutsats av det ovan sagda är att den mest fungerande modellen för särskild ersättning som beviljas Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden innehåller element från de olika modellerna. Den mest ändamålsenliga modellen verkar vara en med bestämmelser om statlig ersättning för extra kostnader. Det ska inte vara fråga om statsunderstöd som avses i statsunderstödslagen, utan ersättning som staten beviljar med stöd av speciallagstiftning.

Regeringen anser att den mest motiverade platsen för bestämmelser om särskild ersättning är införandelagen eftersom bestämmelsen om upprätthållande av två samjoursenheter också finns i den lagen. Vissa detaljer i fråga om ersättningsmodellen är det enligt regeringens uppfattning motiverat att avgöra först under den fortsatta beredningen, delvis redan på grund av tidsplanen för lagstiftningsprojektet, och utöver bestämmelserna i införandelagen kan bestämmelser om frågor i anslutning till bestämmande och betalning av ersättning utfärdas genom förordning av

statsrådet. Under den fortsatta beredningen är det också meningen att dra upp riktlinjer för om ersättning ska beviljas utan ansökan på de grunder som anges i lagen och förordningen.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att ge Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden bättre förutsättningar att upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att 59 § i införandelagen får bestämmelser om att staten kan betala en särskild ersättning för sådana extra kostnader som upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt orsakar Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden. Beloppet av den särskilda ersättningen får dock inte överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden ska enligt förslaget lämna finansministeriet, som administrerar ersättningen, en redogörelse med de uppgifter som behövs för bestämmandet av ersättningen. Tjänsteproducenter som producerar tjänster för välfärdsområdet ska vara skyldiga att på begäran lämna området uppgifter för utarbetandet av redogörelsen. Välfärdsområdena och tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem ska dessutom vara skyldiga att på begäran lämna finansministeriet uppgifter för bestämmandet av ersättningen. I paragrafen föreslås det också en bestämmelse om de bestämmelser i statsunderstödslagen som ska tillämpas på den särskilda ersättningen. Enligt förslaget får närmare bestämmelser om vissa frågor utfärdas genom förordning av statsrådet.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Enligt förslaget ska staten ersätta Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden för extra kostnader som upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt orsakar, om dessa välfärdsområden kan visa att upprätthållandet av två samjoursenheter dygnet runt medför större kostnader jämfört med om välfärdsområdet genomförde samma funktioner vid bara en samjourshet. Finansministeriet, som administrerar ersättningarna, ska besluta separat om ersättning för extra kostnader till vardera välfärdsområdet, och den ersättning som de två områdena får ska kunna vara av olika storlek. Detta är motiverat eftersom jourenheternas tjänsteutbud samt kostnadsstrukturen och kostnadsnivån när det gäller verksamheten kan variera mellan områdena och deras samjourer. Samtidigt är det möjligt att någotdera området med tiden ändrar sin jourverksamhet så att det inte längre är fråga om en egentlig samjourshet med jour dygnet runt inom primärvården och den specialiserade sjukvården. Beslut om ersättning för de extra kostnaderna ska enligt förslaget fattas inom ramen för ett anslag som riksdagen anvisar i statsbudgeten.

Att funktionerna delas upp på två enheter och att de genomförs i mindre skala kan antas leda till ineffektivitet. Ineffektiviteten kan antas bero på att de produktionsmässiga skalfördelarna blir mindre. Exempelvis kan den genomsnittliga kostnaden per prestation för de anläggningar och den logistik av olika slag som används minska när volymen blir större. Behovet att ha personal i beredskap, bland annat läkarinsatser, varierar enligt kundvolymen. Om det finns få patienter inom ett visst medicinskt specialområde men en jourhavande läkare ändå är i beredskap för att kunna vårda dem, leder detta till extra kostnader och ineffektivitet. Tillgången till experter för

flera enheter kan också vara en utmaning, vilket kan höja priset på en arbetsinsats. Samtidigt kan de slumpmässiga variationerna i tillströmningen av kunder antas medföra ett relativt sett större behov av beredskap, som en buffert, när verksamheten delas upp på mindre enheter. Det är mycket utmanande att bedöma sådan här utbuds- och efterfrågeorienterad ineffektivitet, och det är meningen att välfärdsområdena med hjälp av de uppgifter som de lämnar ska visa vilka extra kostnader som uppkommer. Lagen ska emellertid begränsa maximibeloppet av de ersättningar som det fattas beslut om till 20 procent av hela välfärdsområdets nettokostnader för samjourstjänster dygnet runt, sedan inkomsterna av verksamheten har dragits av.

De ekonomiska uppgifter om jourtjänster och socialjour dygnet runt som för 2021 års del har lämnats till Statskontoret kan ännu inte anses tillförlitliga i fråga om Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden. Utifrån uppgifter som kommit in kan man emellertid göra den bedömningen att kostnaderna enbart för jourpoliklinikerna 2022 uppgick till cirka 15 miljoner euro vid centralsjukhuset i Rovaniemi, cirka 5 miljoner euro vid Länsi-Pohja centralsjukhus, cirka 15 miljoner euro vid centralsjukhuset i S:t Michel och cirka 9 miljoner euro vid centralsjukhuset i Nyslott. De extra kostnaderna, i enlighet med lagutkastet, till ett maximibelopp på 20 procent av de ovannämnda kostnaderna uppgår för Lapplands välfärdsområde till cirka 4 miljoner euro och för Södra Savolax välfärdsområde till cirka 5 miljoner euro. Uppskattningarna är osäkra och grundar sig inte på bokslutsuppgifter för de olika serviceklasserna. Det är exempelvis möjligt att det i uppgifterna om jourpoliklinikernas kostnader inte ingår kostnader för funktioner som i tillämpliga delar genomförs i omedelbart anslutning till jouten, såsom kostnader för så kallad bakjour.

I samband med beredningen har det framkommit vilket förhållande är mellan de ändringar och den särskilda ersättning som föreslås i 59 § i införandelagen och den tilläggsfinansiering som det föreskrivs om i 11 § i finansieringslagen. I den nämnda 11 § sägs det att om nivån på finansieringen annars skulle äventyra ordnandet av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen, har välfärdsområdet rätt att utöver vad som föreskrivs i 2–4 kap. i finansieringslagen få finansiering av staten till det belopp som behövs för att trygga nämnda social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och räddnings-väsendets tjänster (tilläggsfinansiering) med beaktande av välfärdsområdets förutsättningar att ordna övriga lagstadgade uppgifter. Bestämmelser om förfarandet för tilläggsfinansiering finns i 26 § i finansieringslagen.

Tilläggsfinansiering beviljas, på välfärdsområdets ansökan eller på initiativ av ett ministerium och genom beslut av statsrådet, av ett separat anslag som tas in i statsbudgeten. Ett beslut om tilläggsfinansiering kan förenas med villkor som gäller tjänsternas verkningsfullhet, kvalitet eller mängd eller ordnandet av tjänsterna på effektivt sätt. För beredningen av ett beslut om tilläggsfinansiering tillsätter finansministeriet en beredningsgrupp. Bedömningen grundar sig på en helhetsbedömning som gjorts utifrån uppgifterna om välfärdsområdets ekonomi och verksamhet.

Tilläggsfinansieringen som instrument beskrivs på följande sätt i den ursprungliga propositionen (s. 14): ”Ett välfärdsområde har rätt att få tilläggsfinansiering om förutsättningarna i lagen uppfylls, och beviljandet är till denna del inte beroende av beslutsfattarens prövning. Tilläggsfinansiering ska beviljas till ett belopp som gör det möjligt att tillhandahålla ovannämnda lagstadgade tjänster som tryggas i grundlagen och bestäms utifrån individens behov. Bedömningen grundar sig på de uppgifter som erhållits i samband med processen för bedömning av tillgången till tjänster och finansieringens tillräcklighet i enlighet med lagen om välfärdsområden och lagen om ordnandet av social- och hälsovård samt på andra utredningar och uppgifter som är tillgängliga vid beredningen och som gäller tillståndet för välfärdsområdenas ekonomi eller service-systemet. Om det bedöms att problemen inte beror på att nivån på finansieringen till välfärdsområdet i regel är för låg utan att välfärdsområdet genom sina egna beslut kan trygga

ordnandet av tjänsterna, styrs välfärdsområdet till att vidta sådana åtgärder som konstaterats i styrnings- och förhandlingsprocessen mellan staten och välfärdsområdena och som är möjliga att genomföra i välfärdsområdena och nödvändiga för att kontrollera kostnaderna samt eventuella övriga åtgärder.”

Enligt den föreslagna formuleringen i 59 § i den ursprungliga propositionen får Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus, om befolkningens servicebehov förutsätter det och upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter. För verksamheten föreslås det nu således också bli beviljat särskild ersättning på de grunder som anges. På s. 40 i den ursprungliga propositionen behandlas den lagstiftning som välfärdsområdet i fråga och de välfärdsområden som ingår i samma samarbetsområde (man kommer överens om juren i samarbetsavtalet) ska beakta när beslut fattas om att upprätthålla samjour dygnet runt. Eftersom ett villkor för upprätthållandet av två sådana enheter är att befolkningens servicebehov förutsätter det och att upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter, innebär det också en skyldighet för välfärdsområdena är att upphöra med upprätthållandet av den andra samjournsenheten eller att skära ner på verksamheten vid den, i synnerhet om det senare villkoret inte uppfylls.

Det är meningen att förhållandet mellan å ena sidan 59 § 1 mom. i införandelagen och den särskilda ersättning som föreslås i denna proposition och å andra sidan 11 § i finansieringslagen ska vara att också den särskilda ersättning som har betalats till välfärdsområdet ska beaktas som en del av den bedömning som avses i 26 § i den lagen. Den särskilda ersättningen ska inte direkt leda till att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden inte kan få tilläggsfinansiering enligt finansieringslagen. Detta ska vara fallet även om man vid en bedömning upptäcker att välfärdsområdets behov av finansiering helt eller delvis beror på att nivån på välfärdsområdets jourtjänster är för tung i förhållande till områdets resurser. I förfarandet med tilläggsfinansiering kan det emellertid ställas sådana villkor för erhållande av finansiering som också kan handla om att servicenivån vid välfärdsområdets andra samjournsenhet med jour dygnet runt måste anpassas – i praktiken följer denna skyldighet redan av 59 § 1 mom. i införandelagen i det fallet att upprätthållandet av en andra samjournsenhet med jour dygnet runt äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdets verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdets i lag angivna skyldigheter.

Även i styrnings- och förhandlingsprocessen mellan staten och välfärdsområdena kan välfärdsområdet styras att vidta åtgärder som är nödvändiga för att kontrollera kostnaderna samt eventuella övriga åtgärder.

4.2.2 Samhälleliga konsekvenser

I den ursprungliga propositionen behandlas de samhälleliga konsekvenserna av att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden ges en möjlighet att tills vidare upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt. Den nu föreslagna ersättningen för extra kostnader bedöms i regel ha samhälleliga konsekvenser som hänför sig till den möjlighet att fortsätta hålla jour som föreslås i den ursprungliga propositionen. Ersättningen för extra kostnader bidrar med andra ord till att trygga att jourtjänsterna fortsätter som närservice i Kemi och Nyslott och i närområdena, och detta kan i sin tur ha positiva konsekvenser exempelvis för regionens livskraft och bilden av regionen. Samtidigt kan ersättningen för extra kostnader leda till att ett välfärdsområde har mindre incitament att dra ner på journivån, och därmed gå miste om ersättning, även om en

senare granskning visar att det inte lönar sig att upprätthålla samjour dygnet runt vid båda sjukhusen i området.

En självständig samhällelig konsekvens av denna kompletterande proposition kan vara att andra välfärdsområden börjar lyfta fram sina egna finansieringsönskemål i anslutning till regionala särdrag och anse att också de är berättigade, när man genom denna proposition avviker från utgångspunkten för finansieringslagen, att finansieringen inte ska vara öronmärkt. Detta kan särskilt gälla de områden som på motsvarande sätt som Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden upprätthåller extra jourenheter direkt genom icke-öronmärkt finansiering med stöd av finansieringslagen, utan någon särskild ersättning.

5 Remissvar

Propositionen var ute på remiss mellan den 9 och den 20 januari 2023. Remissbehandlingen var kortare än normalt på grund av att saken brådskar. Propositionen har samband med en proposition som redan har lämnats till riksdagen, och det är meningen att båda propositionerna ska behandlas i riksdagen före utgången av riksdagens sessionsperiod.

Remissvar lämnades av finansministeriet, justitieministeriet, Lapplands välfärdsområde, Södra Savolax välfärdsområde, Kymmenedalens välfärdsområde, Egentliga Tavastlands välfärdsområde, Norra Karelen välfärdsområde, Birkalands välfärdsområde, Norra Österbottens välfärdsområde, Satakunta välfärdsområde, Norra Savolax välfärdsområde, Norra Karelen välfärdsområde, Helsingfors stad, Kemi stad, Nyslotts stad, riksdagens biträdande justitieombudsman, Institutet för hälsa och välfärd, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Tehy rf, Finlands Sjukskötare rf, Läkarföretagen rf, Konsumentförbundet rf och Mehiläinen Länsi-Pohja Oy.

Lapplands välfärdsområde ansåg att propositionen inte permanent tryggar en tillräcklig finansiering för upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt ur ett tillräckligt långsiktigt perspektiv. Området upprepade vad det sade redan i sitt tidigare remissvar, att statsrådet och riksdagen måste ta ansvar för Finlands nätverk av sjukhus som en helhet och inte överföra ansvaret för besluten på de enskilda välfärdsområdena. Välfärdsområdet betonade i sitt remissvar att det anser det vara viktigt att ge akt på förändringarna i det nationella säkerhetsläget och på Norra Finlands ökade säkerhetspolitiska betydelse och att beakta detta i bestämmelserna om upprätthållandet av nätverket av sjukhus. Välfärdsområdet ansåg att en mer bestående finansiering skulle tryggas genom skrivningar i finansieringslagen. Den särskilda ersättning som föreslås är på grund av att saken brådskar tillfälligt ett tänkbart förfarande. Välfärdsområdet var av den åsikten att det inte ges någon motivering till ersättningstaket på 20 procent, att procentandelen blir för låg och att ersättningstaket behöver slopas. Ersättning för merkostnader måste fås utan någon särskild ansökan, på de grunder som anges i lag och förordning.

Södra Savolax välfärdsområde ansåg att finansieringen ska vara lagstadgad och inte beviljas bara för en bestämd tid. Ersättningsmodellen för kostnaderna ska grunda sig på de faktiska årliga kostnaderna, och en modell med ersättning för 20 procent av kostnaderna leder till nedskärningar i funktioner och tjänster inom andra serviceområden, vilket äventyrar invånarnas rätt till god vård och service. I modellen beaktas merkostnaderna för två sjukhus med jour inte över huvud taget; när det talas om två sjukhus med jour kan man inte endast titta på kostnaderna för samjouren. När det gäller kostnaderna bör man enligt välfärdsområdet beakta kostnaderna för hela sjukhusets dygnetruntverksamhet. För att få finansiering ska det inte krävas ansökan och beviljande varje år, utan ersättning ska beviljas utan ansökan på de grunder som anges i lag och förordning.

Nyslotts stad ansåg att utkastet till proposition behöver ändras så att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden blir skyldiga att upprätthålla två samjoursenheter med jour dygnet runt och att villkoren för upprätthållandet av två sådana enheter slopas. Utgångspunkten bör vara att staten är skyldig att betala särskild ersättning och att ersättningen beviljas till fullt belopp utifrån den redogörelse som välfärdsområdet lämnar och som det ministerium som administrerar betalningen av ersättningen godkänner. Ersättningstaket på 20 procent måste alltså slopas. Som bilaga till remissvaret från Nyslotts stad finns det ett expertutlåtande där det anses att bevarandet av jourheten med jour dygnet i Nyslott måste granskas framför allt med tanke på 19 § 3 mom. och 6 § i grundlagen, och att de rättigheter som tryggas i 19 § 1 mom. i den lagen ska beaktas. Den föreslagna regleringsmodellen anses inte trygga tillgodoseendet av servicebehovet i Nyslottsregionen på det sätt som de nämnda bestämmelserna i grundlagen förutsätter. Även förbudet mot att försämma de grundläggande fri- och rättigheterna talar enligt utlåtandet för att upprätthållandet ska vara en skyldighet och att det ska finnas en lagstadgad rätt till finansiering. Enligt remissvaret från Nyslotts stad finns det grunder för att avvika från den formella jämlikheten i förhållande till HUS-sammanslutningen och de välfärdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus, vilka upprätthåller fler än en samjoursenhet med jour dygnet runt men inte beviljas någon särskild ersättning. Även i remissvaret från Kemi stad ansågs det att upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt ska vara en skyldighet, att det ska finnas rätt till finansiering och att kostnaderna ska ersättas till fullt belopp. Motiveringarna till denna ståndpunkt var desamma som i remissvaret från Nyslotts stad. Kemi stad hänvisade dessutom särskilt till regionens roll som ett betydande kluster inom industri och primärproduktion, det förändrade säkerhetsläget och de långa avstånden inom Lapplands välfärdsområde.

I remissvaren från de övriga välfärdsområdena förhöll man sig i huvudsak kritisk till den föreslagna särskilda finansieringen. Det framfördes att propositionen avviker från principen med icke-öronmärkt finansiering, som är utgångspunkten för lagstiftningen om välfärdsområdenas finansiering, och inställningen till detta var negativ. En del remissinstanser ansåg att det i sig är positivt att de regionala särdragen beaktas i lagstiftningen om servicesystemet. Propositionen ansågs emellertid skapa ett prejudikat för finansiering av diverse regionala behov på ett sätt som avviker från finansieringslagen. Den ansågs dessutom strida mot principerna om jämlik behandling av regionerna och mot principen om likabehandling av invånarna. I vissa remissvar ansågs det att om det ändå utfärdas bestämmelser om särskild ersättning, är det motiverat att i lag föreskriva om ett maximibelopp för ersättningen.

Finansministeriet förhöll sig avvaktande både till den ursprungliga propositionen och till den särskilda ersättning som föreslås i utkastet till denna proposition. Ministeriet ställer sig kritiskt till de förslag som utgör strukturella undantag från dels ordnandet av samjour dygnet runt i välfärdsområdena och dels systemet med icke-öronmärkt finansiering till välfärdsområdena. Förslagen i utkastet till proposition medför en risk för att staten betalar välfärdsområdena dubbel ersättning för samma kostnader. Det finns också en risk för att likabehandlingen av områdena äventyras, och det kan uppstå ett tryck på att nya ersättningar ska betalas även till andra områden och för andra uppgifter. Förslagen i propositionen måste också ses som en del av en större diskussion om hur man på nationell och regional nivå kan säkerställa att de knappa resurserna används på det sätt som bäst motsvarar befolkningens behov av social- och hälsovårdstjänster.

Finansministeriet fäste allvarlig uppmärksamhet vid bedömningen i den ursprungliga propositionen att jour dygnet runt förutsätter rätt tunga resurser och att de ekonomiska resurser och personalresurser som krävs för att upprätthålla jourberedskapen gör att den övriga social- och hälsovården blir lidande. Välfärdsområdena behöver bedöma ordnandet av samjour dygnet runt särskilt med tanke på vilka uttryckliga förutsättningar och realistiska möjligheter de har att ordna verksamheten. Om förfarandet medför att finansieringen inte räcker till, är den primära

mekanismen att anpassa välfärdsområdets ekonomi och anvisa finansiering endast till lagstadgade uppgifter. Enligt finansministeriet förblir det oklart hur propositionen förhåller sig till bestämmelserna om tilläggsfinansiering i 11 § i finansieringslagen, om det kan bedömas att området har utmaningar med tanke på finansieringens tillräcklighet eller tillgången till personal. Ministeriet påpekade att upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt inte heller i fortsättningen är en i lag angiven grund för att välfärdsområdet ska få statlig tilläggsfinansiering eller utökad fullmakt att ta upp lån.

Om det beslutas om särskild ersättning till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden, ansåg finansministeriet att det är motiverat att utgå från att den särskilda statliga ersättningen endast kanaliseras till sådana tilläggskostnader som upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt orsakar. Det ska inte vara fråga om att ersätta kostnaderna för driften av hela sjukhuset i Kemi eller Nyslott. Ministeriet föreslog dessutom vissa preciseringar i propositionen.

Institutet för hälsa och välfärd stödde inte den föreslagna särskilda finansieringen. Institutet hänvisade till principen för social- och hälsovårdsreformen, att när välfärdsområdena varje år har en fast finansiering kan staten kontrollera de totala kostnaderna för den offentliga social- och hälsovården, och dessutom behåller välfärdsområdena de ekonomiska incitamenten för att använda finansieringen så effektivt som möjligt. Särskild finansiering för att upprätthålla enskilda sjukhus eller produktionsenheter bryter mot dessa principer. Institutet ansåg inte heller att särskild ersättning av det slag som föreslås, och som baserar sig på att välfärdsområdena rapporterar sina egna bedömningar av merkostnaderna för en andra samjournenhet med jour dygnet runt, är ett tillräckligt transparent sätt att fördela finansieringen på.

Regionförvaltningsverket i Östra Finland ansåg att det krävs tilläggsfinansiering för att upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt i Södra Savolax välfärdsområde. Riksdagens biträdande justitieombudsman hade inget att anmärka i fråga om propositionen. Tehy rf välkomnade propositionens målsättning, men uttryckte sin oro när det gäller förutsättningarna att upprätthålla jourverksamheten och tillgången till vårdpersonal. Även Finlands Sjukskötare rf fäste uppmärksamhet vid personalens tillräcklighet och praktiskmöjligheterna samt vid jämlikhetsaspekterna. Läkarföretagen rf och Konsumentförbundet rf stödde propositionen.

Justitieministeriet lyfte i sitt remissvar fram förhållandet mellan bestämmelserna om utlämnande av uppgifter och lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) respektive lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, och ansåg att propositionen behöver göras tydligare. Ministeriet ansåg också att motiveringen måste kompletteras i fråga om företagshemligheter. Mehiläinen Länsi-Pohja Oy ställde sig bakom propositionens grundläggande principer men önskade preciseringar i den för att det ska kunna säkerställas att man med stöd av propositionen inte försämrar privata tjänsteproducenters ställning på marknaden för hälso- och sjukvårdstjänster eller utan grund kränker skyddet för företagshemligheter.

Dessutom ordnade social- och hälsovårdsministeriet ett diskussionsmöte för välfärdsområdena, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken den 16 januari 2023. På diskussionsmötet framfördes samma synpunkter som i remissvaren.

Vid den fortsatta beredningen preciserades paragrafen i synnerhet utifrån finansministeriets och justitieministeriets kommentarer. Utifrån remissvaren gjordes det också preciseringar särskilt i motiveringen till vilka kostnader som ska ersättas

6 Specialmotivering

Lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

59 §. *Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden.* I den ursprungliga propositionen föreslås det att 59 § i den gällande lagen ändras. Paragrafen har endast ett moment. I denna kompletterande proposition är det meningen att inte ändra de bestämmelser som föreslås i den ursprungliga propositionen, men de ska i fortsättningen utgöra 59 § 1 mom.

Paragrafens nya 2 mom. som föreslås i denna proposition innehåller bestämmelser om den ersättning som betalas av staten, om Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde upprätthåller två samjournenheter med jour dygnet runt. Med samjour dygnet runt avses samjour dygnet runt för primärvården och den specialiserade sjukvården. I momentet anges att det till dessa välfärdsområden av statens medel kan betalas en särskild ersättning för sådana extra kostnader som upprätthållandet av två enheter med jour dygnet runt i välfärdsområdet orsakar. Med extra kostnader avses här den effektivitet som går förlorad när verksamheten delas upp på mindre enheter, det vill säga två samjournenheter med jour dygnet runt i stället för en sådan enhet. Denna ineffektivitet kan gälla faktorer i anslutning till verksamheten, till exempel en lägre grad av kapacitetsutnyttjande för olika produktionsfaktorer, ett större behov av beredskap eller kapitalfaktorer, såsom högre utbildnings-, utvecklings- eller finansieringskostnader. Enligt momentets lydelse kan ersättning betalas för ”sådana extra kostnader”, och staten ska därför inte vara skyldig att till fullt belopp ersätta alla extra kostnader som upprätthållandet av två samjournenheter orsakar. I momentet begränsas dessutom genom lag ersättningens maximibelopp, så att beloppet av den särskilda ersättningen dock inte får överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten. Ersättningarnas maximibelopp ska separat i vardera välfärdsområdet ställas i relation till kostnaderna för samjour dygnet runt i området. Syftet med procentandelen är att möjliggöra att ersättning för extra kostnader som orsakas av verksamhet som delas upp på mindre, parallella enheter betalas på ett sådant sätt att ersättningsförfarandet förblir skäligt med tanke på de offentliga finanserna och välfärdsområdena behåller incitamenten för en effektiv serviceproduktion. Med ett maximibelopp kan man också förhindra dubbel finansiering av verksamhet som redan finansieras med icke-öronmärkt finansiering för välfärdsområdet eller på något annat sätt.

Som informationskälla i fråga om omkostnaderna för och inkomsterna av samjour dygnet runt ska det kunna användas sådana uppgifter om de olika serviceklasserna för jourtjänster dygnet runt inom hälso- och sjukvården som ingår i de ekonomiska uppgifter som lämnas till Statskontoret, men när det gäller Lapplands välfärdsområde behöver den andel exkluderas som jouren dygnet runt inom primärvården i Ivalo står för. Välfärdsområdena kan för respektive serviceklass utöver de sjukvårdsåtgärder som vidtas vid jouren också rapportera exempelvis uppgifter om uppföljning och övervakning i samband med jouren, diagnostik dygnet runt och så kallad bakjour. Till serviceklassen för samjourstjänster dygnet runt rapporteras ändå inte uppgifter om exempelvis sådan annan öppen vård eller vård på avdelning inom den specialiserade sjukvården eller sådana kirurgiska åtgärder som sker på det sjukhus där jourenheterna finns. I dessa fall rapporteras uppgifterna inom serviceklassen för somatisk specialiserad sjukvård. I detta sammanhang saknar det betydelse om vårdperioden har börjat vid jourenheten eller inte.

Enligt 2 mom. ska kostnaderna ersättas inom ramen för statsbudgeten. I praktiken avses med det att beslutet om det årliga maximibeloppet av de kostnader som ska ersättas i sista hand fattas av den riksdag som varje år utifrån regeringens proposition beslutar om budgeten, med beaktande av det maximibelopp som enligt lagförslaget ska ställas i relation till kostnaderna för samjourstjänster dygnet runt.

Det föreslagna nya 3 mom. innehåller bestämmelser om en skyldighet för Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden att, för att de ska få den särskilda ersättningen, lämna det ministerium som svarar för administreringen av ersättningen, det vill säga finansministeriet, en särskilt på de uppgifter som avses i 13 kap. i lagen om välfärdsområden (611/2021) grundad tillräcklig redogörelse för verksamheten och ekonomin när det gäller jourtjänsterna och för de extra kostnader som upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt orsakar. En sådan redogörelse, som också ska innehålla uppgifter om kostnaderna, behövs för att ministeriet ska ha en möjlighet att bygga sin bedömning av beloppet av den ersättning som ska betalas på ett tillräckligt kunskapsunderlag. Redogörelsen ska lämnas årligen.

Dessutom ska finansministeriet kunna be välfärdsområdet om uppgifter för bestämmandet av ersättningen, och välfärdsområdet ska vara skyldigt att lämna dem. Det kan också handla om detaljerade uppgifter om välfärdsområdets ekonomi och verksamhet.

Bestämmelsen om skyldigheten att lämna en tillräcklig redogörelse för att få den särskilda ersättningen innebär i praktiken att om finansministeriet inte ens efter att ha begärt det får en tillräcklig redogörelse för kostnaderna och inte heller på något annat sätt får reda på dem, har ministeriet inte nödvändigtvis förutsättningar att betala någon ersättning till välfärdsområdet.

Tjänsteproducenterna ska vara skyldiga att på begäran lämna välfärdsområdet de uppgifter som det behöver för sin redogörelse till finansministeriet, och att på begäran lämna uppgifter till ministeriet. Bestämmelserna är av särskild betydelse när det gäller sjukhuset i Kemi, där jourverksamheten i några år till produceras av den privata tjänsteproducenten Mehiläinen Länsi-Pohja Oy. De begränsningar i fråga användning av köpta tjänster och inhyrd arbetskraft som anges i 12 och 13 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska tillämpas efter en övergångsperiod (se den ursprungliga propositionen s. 24).

Eftersom det i momentet förutsätts att välfärdsområdet upprättar och lämnar en redogörelse i ett visst ärende, ska det föreskrivas särskilt om saken. I momentet föreslås det dessutom en bestämmelse om tjänsteproducenters skyldighet att lämna uppgifter och om välfärdsområdets skyldighet att på begäran lämna finansministeriet ytterligare uppgifter. De uppgifter som lämnas ut kommer sannolikt huvudsakligen att vara offentliga enligt offentlighetslagen, och i fråga om utlämnande av sådana uppgifter behövs det inga särskilda bestämmelser. Myndigheterna i ett välfärdsområde är myndigheter som avses i offentlighetslagen. I 3 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs det om anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter. Enligt 19 § 2 mom. i det kapitlet finns bestämmelser om handlingars offentlighet i offentlighetslagen. Även handlingar som har upprättats av eller inkommit till en privat tjänsteproducent underleverantör i verksamhet enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård tillhör välfärdsområdet och är sådana handlingar enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen som har blivit upprättade på uppdrag av en myndighet eller inkommit till följd av ett uppdrag av en myndighet.

I 5 § i offentlighetslagen finns det bestämmelser om myndighetshandlingar. Enligt paragrafens 2 mom. anses en handling ha blivit upprättad av en myndighet även när den har upprättats på uppdrag av myndigheten. En handling anses ha inkommit till en myndighet även när den har inkommit till den som är verksam på uppdrag av myndigheten eller i övrigt för myndighetens räkning, för att denne ska kunna utföra sitt uppdrag. Paragrafens 3 och 4 mom. innehåller närmare bestämmelser om vad som inte betraktas respektive vad som betraktas som en myndighetshandling. I lagens 24 § finns det bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar.

I motiveringen till 19 § 2 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård (RP 241/2020 rd, s. 665) sägs det att offentligheten i en handling enligt offentlighetslagen inte påverkas av om

myndigheten när den sköter sina uppgifter anlitar köpta tjänster eller om det är en person i myndighetens tjänst som sköter dem. De handlingar som en privat tjänsteproducent producerar enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård är alltså välfärdsområdets handlingar, och hör på den grunden till tillämpningsområdet för offentlighetslagen.

Det är möjligt att det vid tillämpningen av lagen uppkommer tolkningsfrågor kring huruvida alla uppgifter och handlingar som välfärdsområdet och finansministeriet behöver få av en tjänsteproducent "har blivit upprättade på uppdrag av en myndighet". Dessutom kan handlingar som i enlighet med offentlighetslagen betraktas som myndighetshandlingar innehålla uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av offentlighetslagen eller någon annan lag. För att den rätt att få uppgifter som föreslås i detta moment ska vara garanterad föreslås det i momentet en bestämmelse om att Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden och tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av offentlighetslagen och dessutom att trots sekretessbestämmelserna lämna välfärdsområdet och finansministeriet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Denna bestämmelse kan också gälla uppgifter som utgör företagshemligheter. I 24 § 1 mom. 17 och 20 punkten i offentlighetslagen föreskrivs det om sekretess för handlingar som innehåller företagshemligheter (se motiveringen till lagstiftningsordningen). Eftersom rätten att få uppgifter som inte är myndighetshandlingar eller som är sekretessbelagda myndighetshandlingar ska vara kopplad till ett nödvändighetskriterium, är avsikten inte att tjänsteproducenter med stöd av paragrafen ska förpliktas att lämna ut uppgifter exempelvis ur enskilda arbetstagares eller underleverantörsföretags löne- eller faktureringsuppgifter. Utgångspunkten är att det till välfärdsområdet och finansministeriet exempelvis ska lämnas ut uppgifter om de totala kostnaderna för en tjänsteproducents jourverksamhet eller uppgifter om kostnaderna per kostnadsställe för jourverksamheten.

Enligt 10 § 2 mom. i lagen om välfärdsområden har välfärdsområdet trots sekretessbestämmelserna rätt att av privata tjänsteproducenter och deras underleverantörer avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för kontroll av förutsättningarna för att tjänsterna produceras på behörigt sätt och för att genomföra tillsynen. Som bestämmelsen är utformad verkar den inte direkt omfatta den nu aktuella situationen, vilket också talar för den särskilda bestämmelse som föreslås i detta moment.

I momentet föreslås det dessutom en bestämmelse om finansministeriets rätt att till social- och hälsovårdsministeriet lämna ut sådana uppgifter och handlingar som inte redan med stöd av offentlighetslagen är offentliga. Även om det är finansministeriet som bereder ett beslut om särskild ersättning, är det möjligt att ministerierna samarbetar när beslutet fattas.

När en uppgift eller handling som avses i momentet innehas av ministeriet eller välfärdsområdet, ska utlämnandet av uppgiften omfattas av denna paragraf och av bestämmelserna i offentlighetslagen.

I enlighet med det som framförs i avsnittet Bedömning av nuläget kan det vara svårt att avgöra vilka extra kostnader som just upprätthållandet av samjouren medför och vilka kostnader som orsakas av sjukhusens övriga verksamhet. Därför kommer beloppet av de kostnader som ersätts i viss mån alltid att grunda sig på en bedömning som gjorts utifrån tillgängliga uppgifter. Det är meningen att bestämmelserna i 3 mom. ska stödja finansministeriets beslutsfattande, men när ministeriet beslutar om ersättningen ska det exempelvis inte vara bundet av välfärdsområdets ståndpunkter i fråga om nivån på och grunderna för de kostnader som ska ersättas, utan fatta det slutliga ersättningsbeslutet utifrån sin egen bedömning.

Utlämnandet av uppgifter är alltid åtminstone i viss mån också förknippat med behandling av personuppgifter. Däremot är det osannolikt att behandling av personuppgifter i det syfte som avses i 2 mom. skulle komma att omfatta uppgifter som hör till sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*. Behandlingen av personuppgifter grundar sig för såväl finansministeriets som välfärdsområdets och tjänsteproducentens del på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. Det innebär att behandlingen behövs för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.

Om någon uppgift som ska lämnas ut emellertid är en sådan uppgift som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen eller om sådana uppgifter måste behandlas för att uppgifter om verksamheten och ekonomin ska kunna lämnas ut, ska behandlingen vara tillåten med stöd av 6 § 1 mom. 2 eller 4 punkten i dataskyddslagen (1050/2018). Vid behandlingen ska skyddsåtgärder enligt 6 § 2 mom. i den lagen iakttas. Grund för behandlingen av personuppgifter ska vara artikel 9.2 h i dataskyddsförordningen (behandlingen är nödvändig bland annat för förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet). Enligt artikel 9.3 i den förordningen får personuppgifter som avses i artikel 9.1 behandlas för de ändamål som avses i punkt 2 h, när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ eller av en annan person som också omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ. Bestämmelser om tystnadsplikt för den som är anställd hos en myndighet finns i 23 § i offentlighetslagen. Enligt lagens 4 § gäller vad som i den lagen sägs om en myndighet även sammanslutningar, inrättningar och stiftelser som utför ett offentligt uppdrag. Bestämmelser om tystnadsplikt för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården finns i 17 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994).

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det om tillämpningen av vissa paragrafer i statsunderstödslagen. I fråga om betalning av ersättning, övrigt förfarande och ändringssökande iakttas bestämmelserna i den lagens 20 § 1 mom. om återbetalning av statsunderstöd (här särskild ersättning), 21 § om återkrav av statsunderstöd (särskild ersättning), 24 och 25 § om ränta och dröjsmålsränta, 26 § om jämkning, 28 § om tiden för återkrav, 29 § om när skyldigheten till återbetalning förfaller, 30 § om kvittning och 34 § om begäran om omprövning och sökande av ändring. Bestämmelsen i momentet motsvarar i regel 63 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen. (tillämpning av statsunderstödslagen vid utbetalning av utbildningsersättning och forskningsfinansiering).

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet. Statsrådets förordning ska beredas och föredras av finansministeriet.

7 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I det nya 59 § 5 mom. som föreslås i införandelagen finns ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt bemyndigandet får närmare bestämmelser om grunderna för ersättning av kostnader, välfärdsområdets redogörelse, de uppgifter om verksamheten och ekonomin som ska lämnas ut och förfarandena i anslutning till beviljande av ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om utlämnande av personuppgifter föreslås inte bli utfärdade genom förordning. En förordning av statsrådet bedöms vara lämplig författningsnivå eftersom det är

fråga om ett arrangemang i anslutning till finansieringen av välfärdsområdena. Det bedöms vara fråga om ersättning som är av betydelse för Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden, vilket också talar för att preciserande bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet och inte genom förordning av ett ministerium.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att 59 § 2–5 mom. i införandelagen ska träda i kraft i början av 2023 men tillämpas första gången på kostnaderna för 2024. Även paragrafens 1 mom. föreslås i den ursprungliga propositionen träda i kraft i början av 2023, så i praktiken är det meningen att hela 59 § ska träda i kraft samtidigt.

Finansieringen av välfärdsområdena 2023 grundar sig på de kostnader som överförs från kommunerna till följd av den föreskrivna övergångsutjämnningen till fullt belopp. Dessa kostnader räknas kommunvis och summeras på välfärdsområdesnivå. Det innebär att grunden för finansieringen till varje välfärdsområde utgörs av de nuvarande utgifterna för kommunerna i området. Således ingår i finansieringen av Södra Savolax och Lapplands välfärdsområden 2023 härigenom kostnaderna för samjouren vid sjukhusen i Kemi och Nyslott. Från och med 2024 anvisas områdena icke-öronmärkt finansiering på kalkylmässiga grunder och med beaktande av de föreskrivna övergångsutjämnningarna, och områdenas finansiering går från kostnader som överförts från kommunerna mot behovsbaserad. Därför föreslås det att bestämmelsen tillämpas första gången på kostnaderna för 2024.

9 Verkställighet och uppföljning

Statsrådet följer och styr verksamheten i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden liksom även i de övriga välfärdsområdena, inklusive ordnandet av jour, som en del av styrningen enligt 4 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Styrningsstrukturerna beskrivs i avsnitt 2.1.2 i den ursprungliga propositionen. I förfarandet är det meningen att vissa av statsunderstödslagens bestämmelser om återkrav ska iakttas, om mottagaren av den särskilda ersättningen väsentligen brutit mot bestämmelserna om eller villkoren för användning av den särskilda ersättningen.

10 Förhållande till den proposition som föreslås bli kompletterad och till andra propositioner

10.1 Propositionens förhållande till den proposition som föreslås bli kompletterad

Propositionen är en sådan kompletterande proposition som avses i 71 § i grundlagen och bör behandlas tillsammans med den ursprungliga propositionen.

I denna proposition föreslås det att lagförslag 1 i den ursprungliga propositionen ändras. I det nämnda lagförslaget föreslås det att en paragraf, det vill säga 59 § i införandelagen, ändras. I denna proposition föreslås inga ändringar i bestämmelserna i 59 § i den ursprungliga propositionen, men bestämmelsen blir 1 mom. i den paragrafen, och i denna proposition fogas 2–5 mom. till paragrafen.

I denna kompletterande proposition föreslås det inte att de lagförslag som gäller valet av vårdenhet och som ingår i den ursprungliga propositionen ska ändras (lagförslag 2–4).

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Regeringens informella ministerarbetsgrupp slog den 17 november 2022 fast att man bereder sig på att från och med 2024 ersätta kostnaderna för upprätthållandet av jour dygnet runt vid Länsi-Pohja centralsjukhus och centralsjukhuset i Nyslott. Statsrådet reserverar behövliga anslag i planen för de offentliga finanserna 2024–2027.

Regeringen kommer att föreslå finansiering för ersättning av merkostnaderna i enlighet med sina riktlinjer i planen för de offentliga finanserna 2024–2027. Planen bereds våren 2023. Anslagen för ersättning av merkostnaderna ska läggas fram som en del av budgetpropositionen för 2024.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Det allmännas skyldighet att trygga hälso- och sjukvårdstjänsterna samt likställighetsprincipen

I 19 § 1 mom. i grundlagen tryggas rätten till oundgänglig försörjning och omsorg. Den omsorg som nämns i bestämmelsen avser social- och hälsovårdstjänster. Enligt paragrafens 3 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt paragrafens 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

I 22 § i grundlagen förpliktas det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses i praktiken.

Genom ordnande och finansiering av jourverksamhet fullgörs det allmännas skyldigheter enligt 19 § 1 och 3 mom. i grundlagen. I avsnittet om lagstiftningsordningen i den ursprungliga propositionen (s. 43–49) behandlas konstitutionsrättsliga frågor i anslutning till ordnandet av tjänster som avses i den propositionen.

I den ursprungliga propositionen behandlas också likställighetsaspekter i anslutning till den propositionen. Annan särbehandling som enligt 6 § 2 mom. i grundlagen är förbjuden utan godtagbart skäl omfattar också särbehandling på grund av bostadsort. I den ursprungliga propositionen bedöms propositionens betydelse med tanke på likställigheten ur det perspektivet att endast vissa välfärdsområden föreslås få möjlighet att upprätthålla fler än en samjoursenhet med jour dygnet runt. I den propositionen framförs det (s. 44) att jämlikhetsbestämmelserna i grundlagen gäller människor, inte exempelvis kommuner (se GrUU 9/2015 rd, s. 2). Att välfärdsområdena har olika rätt att upprätthålla jourenheter är således inte i sig en jämlikhetsfråga. Jämlikhetsgranskningen gäller däremot om invånare i olika välfärdsområden, eller mer allmänt i olika delar av landet, behandlas jämlikt i enlighet med grundlagen när tjänster ordnas. I den ursprungliga propositionen anses det, på de grunder som anges där, att de bestämmelser som föreslås i propositionen inte är problematiska med tanke på likställighetsprincipen.

I den ursprungliga propositionen behandlas också frågor i anslutning till finansieringen (se särskilt s. 47–48), och det konstateras att enligt regeringens uppfattning förutsätter ändringen av 59 § i införandelagen i regel ingen ökad finansiering eller särskild ersättning eftersom det är

fråga om en möjlighet att upprätthålla fler än en enhet, inte en skyldighet. Vårdsområdena ska bedöma behovet av fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt och anpassa sin verksamhet till den anvisade finansieringen. När det gäller finansieringen tryggas vårdsområdenas möjligheter att klara av sina uppgifter genom bestämmelserna i finansieringslagen, inklusive bestämmelserna om överföringsutjämning och i sista hand bestämmelserna i 11 § om tilläggsfinansiering. I avsnittet om ekonomiska konsekvenser beskrivs den föreslagna särskilda ersättningens förhållande till nämnda 11 § i finansieringslagen. Såsom det konstateras i avsnittet ska också den särskilda ersättning som betalats till vårdsområdet beaktas vid bedömningen av tilläggsfinansieringen, men den särskilda ersättningen leder inte direkt till att Lapplands och Södra Savolax vårdsområden inte kan få tilläggsfinansiering enligt finansieringslagen. I förfarandet med tilläggsfinansiering kan det dock ställas villkor för erhållande av finansiering, vilka i princip också kan gälla att servicenivån vid vårdsområdets andra samjournsenhet med jour dygnet runt måste anpassas – i praktiken följer denna skyldighet redan av 59 § 1 mom. i införandelagen i det fall att upprätthållandet av den andra samjournsenheten med jour dygnet runt äventyrar iakttagandet av de villkor för vårdsområdets verksamhet som anges i den lagen och fullgörandet av skyldigheterna. Även i styrnings- och förhandlingsprocessen mellan staten och vårdsområdena kan vårdsområdet styras att vidta åtgärder som är nödvändiga med tanke på kostnadshanteringen och andra eventuella åtgärder.

I den ursprungliga propositionen sägs det att det i förslaget om den särskilda finansiering som regeringen har dragit upp riktlinjerna för ska bedömas separat om det förslaget till finansiering medför omständigheter som påverkar lagstiftningsordningen.

Den särskilda ersättning som nu föreslås innebär ett något annorlunda upplägg med tanke på likställighetsprincipen än det som ingick i den ursprungliga propositionen. I denna proposition föreslås det att Lapplands och Södra Savolax vårdsområden inom ramen för statsbudgeten av statens medel kan ersättas för sådana merkostnader som upprätthållandet av en andra enhet med jour dygnet runt i vårdsområdet medför. Som det påpekas på s. 5 i denna proposition är dessa vårdsområden inte de enda som kan upprätthålla fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt, utan enligt 50 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen kan de vårdsområden i vilka det finns ett universitetssjukhus samt HUS-sammanslutningen i anslutning till sina sjukhus bilda flera än en samjournsenhet med jour dygnet runt, om befolkningens servicebehov förutsätter det. Sådana enheter upprätthålls av HUS-sammanslutningen och Norra Österbottens vårdsområde. I denna proposition föreslås det ingen ersättning för merkostnader som upprätthållandet av sådana här samjournsenheter medför. Ingen särskild ersättning föreslås heller för något vårdsområde som upprätthåller i 50 § 5 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedd jour dygnet runt inom primärvården eller akutmedicinen. När det gäller likställighetsprincipen bedöms det vara behövligt med en utvärdering särskilt av om det blir problematiskt med tanke på den principen att HUS-sammanslutningen och vårdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus inte också ska ersättas för merkostnader, trots att de med stöd av 50 § 3 mom. i den lagen upprätthåller fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt.

I den ursprungliga propositionen behandlas sådan motivering i förarbetena till grundlagen som hänför sig till likställighetsprincipen, samt grundlagsutskottets utlåtandepraxis. Här upprepas således inte allt det som sägs i den propositionen, men det som konstateras där är väsentligt också vid behandlingen av den nu aktuella frågan. Enligt regeringens uppfattning är utgångspunkten även vid den bedömning som nu görs att det faktum att olika vårdsområden behandlas olika i lagstiftningen inte i sig är en jämlikhetsfråga enligt 6 § i grundlagen, men det måste bedömas om den olika behandlingen innebär att människor i vårdsområdena särbehandlas på ett sätt som är problematiskt med tanke på grundlagen.

I denna proposition sägs det (s. 5) att förslaget om beviljande av särskild ersättning i synnerhet grundar sig på att man med den särskilda ersättningen vill garantera att jourverksamheten vid sjukhusen i Kemi och Nyslott fortsätter i samma omfattning som tidigare, eftersom dessa sjukhus redan länge har haft samjour dygnet runt med stöd av sin tidigare status som centralsjukhus i det egna sjukvårdsdistriktet. Att bevilja särskild ersättning till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden är i sista hand regeringens politiska beslut, som enligt regeringens uppfattning omfattas av lagstiftarens prövningsrätt.

Likställighetskravet är förpliktande också för lagstiftaren. Människor eller grupper av människor kan inte godtyckligt genom lag särbehandlas vare sig positivt eller negativt. Jämlikhetsbestämmelsen kräver ändå inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Jämlikhetsaspekter spelar en viss roll såväl när människor ges förmåner eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter. Å andra sidan är det utmärkande för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). Grundlagsutskottet har särskilt i samband med bedömningar av försökslagstiftning ansett att enbart ett geografiskt kriterium inte kan betraktas som ett godtagbart skäl enligt 6 § 2 mom. i grundlagen för särbehandling inom ramen för de grundläggande fri- och rättigheterna, som också omfattar rätt att fritt röra sig inom landet och fritt välja bostadsort (GrUU 24/2017 rd, s. 4). Grundlagsutskottet har i sin praxis framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur likställighetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (se t.ex. GrUU 17/2021 rd, stycke 112, GrUU 20/2017 rd, s. 7). Utskottet har också ansett att skillnaderna inte får bli oskäliga (se t.ex. GrUU 17/2021 rd, stycke 113, GrUU 20/2017 rd, s. 9, och GrUU 57/2016 rd, s. 3). Utskottet har således uppmärksammat proportionaliteten.

Grundlagsutskottet har tidigare vid bedömningen av kommun- och servicestrukturreformen och totalrevideringen av social- och hälsovårdstjänsterna också ansett det viktigt att reformen verkställs med seriös hänsyn till att invånare i kommuner i olika delar av landet bemöts jämlikt och till deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga för deras grundläggande fri- och rättigheter (se GrUU 67/2014 rd och GrUU 37/2006 rd, s. 2–3).

Enligt regeringens uppfattning kan propositionen vara problematisk med tanke på likställighetsprincipen. De två välfärdsområdena ska kunna anvisas finansiering för att det ska vara möjligt för dem att, om de så beslutar, upprätthålla två samjournheter med jour dygnet runt. På grund av den särskilda ersättningen behöver dessa två områden enligt förslaget inte rikta den icke-öronmärkta finansiering som de får med stöd av finansieringslagen till de extra kostnader som upprätthållandet av två samjournheter orsakar. Däremot föreslås det ingen finansiering för att ersätta de extra kostnader som HUS-sammanslutningen och de välfärdsområden inom vars område det finns ett universitetssjukhus orsakas, även om de upprätthåller fler än en samjournhet med jour dygnet runt. Dessa områden upprätthåller sin all samjour genom icke-öronmärkt finansiering som de får med stöd av finansieringslagen. De extra kostnader som upprätthållandet av fler än en samjournhet orsakar leder till att det blir mindre resurser över för andra social- och hälsovårdstjänster, vilket i sin tur kan ha betydelse för tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster för invånarna.

I praktiken är det fråga om ett slags arrangemang med positiv särbehandling av invånarna i Lappland och Södra Savolax. För detta arrangemangs godtagbarhet talar enligt regeringens uppfattning det faktum att det inom dessa välfärdsområdens områden även i Kemi och Nyslott har funnits samjour dygnet runt som betjänat invånarna. Den viktigaste orsaken till att samjournheter med jour dygnet runt inte längre (med en övergångsperiod på 10 år) kan upprätthållas vid sjukhusen i Kemi och Nyslott är ändringar i områdesindelningen som hänför sig till social-

och hälsovårdsreformen. Också riksdagen har i sitt uttalande (RSv 111/2021 rd – uttalande 4) särskilt förutsatt att en tillräcklig standard på tjänsterna vid dessa sjukhus tryggas.

Regeringen konstaterar att det ändå inte är nödvändigt att anvisa ytterligare finansiering för upprätthållandet av två samjournsenheter, utan att kostnaderna även för jourtjänsterna kan täckas med icke-öronmärkt finansiering till ett välfärdsområde i enlighet med finansieringslagen (se avsnitt 2.2.1.3 i den ursprungliga propositionen och dess motivering till lagstiftningsordningen, s. 47–48). Alla välfärdsområden anvisas med stöd av finansieringslagen finansiering också för ordnande av jourtjänster, och välfärdsområdenas möjligheter att klara av sina uppgifter tryggas också genom den lagens bestämmelser om överföringsutjämning och i sista hand bestämmelserna i 11 § om tilläggsfinansiering. Finansieringslagen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Med andra ord får HUS-sammanslutningen och även de välfärdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus finansiering för att ordna social- och hälsovårdstjänster, inklusive jourtjänster, även om de inte anvisas någon särskild ersättning för upprätthållandet av fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt. Att upprätthålla fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt är inte någon lagstadgad skyldighet för dessa områden heller, utan en möjlighet. Den särskilda ersättning till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden som föreslås i denna proposition är bunden till en budget som riksdagen godkänner, och bestämmandet av ersättningen hänger också samman med myndighetsprövning, det vill säga av det ministerium som administrerar ersättningen.

Enligt regeringens uppfattning stöds propositionens godtagbarhet också av skälighetsfaktorer. Eftersom särbehandlingen i första hand gäller de olika välfärdsområdena, är sambandet med särbehandling av männi-skor något vagare än i de fall som grundlagsutskottet behandlar i sina olika utlåtanden, såsom pensioner (GrUU 57/2016 rd, GrUU 60/2002 rd), försörjning vid arbetslöshet (GrUU 46/2002 rd) eller uppehållstillstånd (GrUU 20/2017 rd). När det gäller skälighet och proportionalitet kan det lyftas fram att den särskilda ersättningen enligt den riktiga bedömning som görs i avsnittet Ekonomiska konsekvenser genom lag ska begränsas till cirka nio miljoner euro sammanlagt, medan välfärdsområdenas årliga icke-öronmärkta statliga finansiering uppgår till cirka 22,5 miljarder euro 2023. I praktiken blir den särskilda ersättningens andel inom välfärdsområdenas finansiering som helhet mycket skälig.

Egendomsskydd, handlingars offentlighet och skydd för privatlivet

I 59 § 3 mom. i införelagelagen föreslås det en bestämmelse om skyldighet för Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden att för utbetalningen av ersättningen lämna finansministeriet, som svarar för administreringen av ersättningen, en redogörelse för verksamheten och ekonomin när det gäller jourtjänsterna och för de extra kostnader som upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt orsakar. Tjänsteproducenter som producerar tjänster för Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde ska vara skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av offentlighetslagen och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna välfärdsområdet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden och de tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av offentlighetslagen och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna finansministeriet de uppgifter som är nödvändiga för bestämmandet av ersättningen. Enligt förslaget får närmare bestämmelser om bland annat välfärdsområdets redogörelse, de uppgifter om verksamheten och ekonomin som ska lämnas ut och förfarandena i anslutning till beviljande av ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Utifrån denna generalklausul bedöms olika begränsningar i ägarens nyttjanderätter och bestämmanderätt.

En tjänsteproducent som är skyldig att lämna uppgifter om sin affärsverksamhet till välfärdsområdet och till det ministerium som administrerar ersättningen kan uppleva att de uppgifter som skyldigheten att lämna uppgifter gäller åtminstone till vissa delar omfattas av företagshemligheten. Enligt definitionsbestämmelsen i lagen om företagshemligheter (598/2018) avses med företagshemlighet information a) som varken som helhet eller i den form dess beståndsdelar ordnats och satts samman är allmänt känd hos eller lättillgänglig för den som normalt handskas med information av det aktuella slaget, b) som på grund av en egenskap som avses i underpunkt a har ekonomiskt värde i näringsverksamhet, och c) som den legitima innehavaren har vidtagit rimliga åtgärder för att skydda. Den lagen gäller inte uttryckligen den aktuella situationen, det vill säga utlämnande av uppgifter som eventuellt omfattas av företagshemligheten till myndigheter, av vilka välfärdsområdet dessutom är avtalspart, men i detta sammanhang hänvisas det till definitionen för att begreppet företagshemlighet ska kunna öppnas upp.

I förarbetena till grundlagen nämns det inte att företagshemligheter skulle omfattas av skyddet för egendom i 15 § 1 mom. i grundlagen, och grundlagsutskottet har tydligen inte heller uttryckligen sagt något om saken. Enligt den proposition där förslaget till lag om företagshemligheter ingår kan det anses att företagshemligheter omfattas av egendomsskyddet, som tryggas i 15 § i grundlagen (RP 49/2018 rd, s. 129–131). Grundlagsutskottet behandlade inte propositionen under riksdagsbehandlingen av den. I den juridiska litteraturen har det framförts åsikter om att företagshemligheter omfattas eller kan omfattas av skyddet enligt 15 § 1 mom. i grundlagen (Olli Mäenpää: Liikesalaisuudet viranomaisen toiminnassa, Edilex 2006, s. 68–69, Pekka Länssineva: Perusoikeudet ja varallisuussuhteet, Suomalainen lakimiesyhdistys 2002, s. 183).

I enlighet med det ovan sagda gäller de grundläggande fri- och rättigheterna fysiska personer. Enligt förarbetena till grundlagen utsträcker sig bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna indirekt till juridiska personer, eftersom ingrepp i en juridisk persons ställning kan innebära att man gör intrång i rättigheter som tillkommer en individ som befinner sig bakom den juridiska personen (RP 309/1993 rd, s. 25).

Fokus för denna proposition ligger inte på en principiell granskning av hur egendomsskyddet enligt 15 § 1 mom. i grundlagen omfattar företagshemligheter, men utifrån det som sägs i den proposition som gäller förslaget till lag om företagshemligheter kan företagshemligheten i princip antas omfattas av egendomsskyddet. Det är mot den bakgrunden som bestämmelserna i det föreslagna 59 § 3 mom. ska bedömas. Eftersom det saknas en uttrycklig utlåndepraxis i grundlagsutskottet i fråga om företagshemligheter är det svårt att bedöma om skyldigheten att lämna ut uppgifter som enbart omfattas av företagshemligheten till myndigheter för myndighetsverksamhet innebär ett ingripande i egendomsskyddet. När man granskar rättsordningen kan det konstateras att till exempel tillsynsmyndigheterna vanligtvis har en omfattande rätt att få uppgifter i förhållande till tillsynsobjekten, och rätten att få uppgifter torde inom olika sektorer också omfatta ärenden som omfattas av företagshemligheten.

I den aktuella situationen är syftet med tjänsteproducentens skyldighet att lämna uppgifter (och på motsvarande sätt med myndighetens rätt att få uppgifter) att den myndighet som betalar ersättningen ska ha tillräckliga uppgifter för att ersättningen ska kunna betalas till välfärdsområdet. Om en sådan rätt att få information i princip anses utgöra en begränsning av egendomsskyddet, anser regeringen att avsaknaden av skyldighet att lämna uppgifter om en företagshemlighet bygger på godtagbara och proportionella grunder som i övrigt uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Syftet med regle-

ringen är att möjliggöra utbetalning av ersättning, och med denna ersättning finansieras ordnandet av den jour som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar, vilket i sin tur innebär att skyldigheterna enligt 19 § 1 och 3 mom. i grundlagen fullgörs. I den aktuella situationen är det dessutom fråga om jourtjänster som i fortsättningen inte kan läggas ut med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård, utan de ska produceras som en egen tjänst. I motiveringen till lagen om ordnande av social- och hälsovård motiveras förbudet att lägga ut jour dygnet runt med att ordnandet av jour dygnet runt kräver stora investeringar och att uppgifterna är kraftigt beroende av uppgifter som hänför sig till välfärdsområdets beredskap och vidtagande av förberedelser, och att det därför inte är möjligt att lägga ut jour dygnet runt (RP 241/2020 rd, s. 640). Detta framhäver de berörda tjänsternas betydande roll när det gäller att trygga rättigheterna enligt 19 § 1 och 3 mom. i grundlagen och talar för myndigheternas rätt att få information. Det kan dessutom konstateras att skyldigheten att lämna ut information som innehåller en företags-hemlighet inte syftar till att exempelvis utnyttja den i kommersiellt syfte, utan avsikten är alltså att möjliggöra utbetalning av särskild ersättning.

Enligt regeringens uppfattning är det med tanke på propositionens godtagbarhet och proportionalitet av betydelse att utlämnandet av icke-offentliga uppgifter på lagnivå har begränsats till de uppgifter som är nödvändiga för utbetalning av särskild ersättning. Enligt regeringens uppfattning är ett sådant regleringssätt tillräckligt exakt och noggrant avgränsat. Analogin kan sökas i grundlagsutskottets praxis i fråga om utlämnande av personuppgifter. Utskottet har i dessa sammanhang av hävd fäst avseende bland annat vid vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (bland annat GrUU 12/2014 rd, s. 3/I). I den reglering som nu föreslås är välfärdsområdets och finansministeriets rätt att få uppgifter bunden till de uppgifter som är nödvändiga för att ersättningen ska kunna fastställas. Skyldigheten att lämna uppgifter kan inte heller anses vara en begränsning som går in på egendomsskyddets kärnområde.

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

Den allmänna lag som gäller offentlighet och sekretess i fråga om handlingar som innehas av myndigheter är offentlighetslagen. När en tjänsteproducent har lämnat ut uppgifter till välfärdsområdet eller finansministeriet, regleras vidarelämnandet av uppgifterna i offentlighetslagen. Enligt 24 § 1 mom. 17 punkten i offentlighetslagen är sekretessbelagda handlingar sådana handlingar som innehåller uppgifter om statens, välfärdsområdets, kommuners eller något annat offentligt samfunds eller i 4 § 2 mom. avsedda sammanslutningars, inrättningars eller stiftelsers företags-hemligheter, samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med affärsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för sammanslutningen, inrättningen eller stiftelsen eller ge ett annat offentligt samfund eller en enskild som bedriver liknande eller annars konkurrerande verksamhet en konkurrensfördel eller försämra det offentliga samfundets eller i 4 § 2 mom. avsedda sammanslutningars, inrättningars eller stiftelsers möjligheter till förmånlig upphandling eller arrangemang som avser placering, finansiering eller låneskötsel. Enligt 4 § 2 mom. i den lagen gäller vad som sägs om en myndighet även sammanslutningar, inrättningar, stiftelser och enskilda personer som utövar offentlig makt och som enligt en lag, en bestämmelse eller en föreskrift som meddelats med stöd av en lag eller en förordning utför ett offentligt upp-

drag. Enligt 24 § 1 mom. 20 punkten i offentlighetslagen är sådana myndighetshandlingar sekretessbelagda som innehåller uppgifter om en privat företagshemlighet samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren, och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa.

Om det till en myndighet kommer en begäran om att få ta del av uppgifter som myndigheten innehar, ska saken avgöras i enlighet med bestämmelserna i offentlighetslagen. Offentlighetslagen har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (RP 30/1998 rd och GrUU 43/1998 rd). När ministeriet fattar beslut om ersättning till ett välfärdsområde, kan det även den vägen indirekt förmedlas information till tjänsteproducenten om kostnaderna för produktionen av tjänsten.

De bestämmelser som hänför sig till utlämnande av uppgifter är av särskild betydelse med tanke på Mehiläinen Länsi-Pohja Oy, som med stöd av ett avtal om utläggning sköter nästan hela verksamheten vid sjukhuset i Kemi i enlighet med den övergångsperiod som anges i införelagdelagen (se den ursprungliga propositionen s. 23–24). Regeringen anser att godtagbarheten hos bestämmelserna i 59 § 3 mom. i införelagdelagen med tanke på 15 § 1 mom. i grundlagen och i förhållande till bestämmelserna i 12 § 2 mom. i den lagen stöds av att skyldigheten att lämna uppgifter i praktiken ska gälla en aktör som producerar en betydande tjänst som hör till det allmännas organiseringsansvar och som omfattas av det allmännas skyldigheter enligt 19 § 1 och 3 mom. i grundlagen.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

I enlighet med det som sägs i specialmotiveringen är utlämnandet av uppgifter troligtvis alltid i viss mån förknippat med behandling av personuppgifter, åtminstone exempelvis i fråga om den person som lämnar ut uppgifterna och dennes kontaktuppgifter.

Enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis är det i regel tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna om behandling av personuppgifter uppfyller kraven i dataskyddsförordningen. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses med stöd av dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lagstiftningen. Lagstiftaren bör således vara restriktiv när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 4–5). Behovet av lagbestämmelser som är mer detaljerade än dataskyddsförordningen bör dock motiveras i varje enskilt fall, också inom ramen för förordningen, och då bör också det riskbaserade synsättet i förordningen bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Utskottet har i sin praxis när det gäller skyddet för personuppgifter särskilt lyft fram behovet av reglering i lag i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet (GrUU 14/2018 rd, s. 4–6).

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessbestämmelserna med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 15/2018 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna.

Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 5). I sina analyser av exakthet och innehåll har grundlagsutskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (GrUU 38/2016 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen (GrUU 15/2018 rd).

I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har grundlagsutskottet i sin utlåtandepraxis lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (GrUU 38/2016 rd, s. 3). Utskottet har också lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter (GrUU 15/2018 rd).

Vid en bedömning av propositionen med tanke på skyddet för privatlivet kan man allmänt taget räkna med att personuppgifter behöver behandlas i rätt liten utsträckning när uppgifter lämnas ut och samlas in för att lämnas ut, och att det i regel inte finns något behov av att till en myndighet lämna ut uppgifter som är känsliga enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen eller den nationella begreppsapparaten. De uppgifter som ska lämnas ut gäller myndigheters och tjänsteproducenters ordnande och produktion av hälso- och sjukvård och deras kostnader för det, inte till exempel utlämnande av enskilda personers hälsouppgifter. Behandlingen av personuppgifter sker i regel i enlighet med de allmänna bestämmelserna i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. I lagen behövs det ändå bestämmelser om utlämnande av uppgifter trots sekretessbestämmelserna, så att välfärdsområdet och tjänsteproducenten påförs en uttrycklig skyldighet att lämna ut uppgifter. I paragrafen ska det anges vem skyldigheten gäller och till vem uppgifterna ska lämnas ut. De uppgifter som lämnas ut ska omfattas av ett nödvändighetskriterium.

I specialmotiveringen har den i princip rätt osannolika möjligheten beaktats att behandlingen av personuppgifter i något fall utgör behandling av känsliga personuppgifter. I det fallet omfattas behandlingen av uppgifterna av dataskyddsförordningens och dataskyddslagens bestämmelser om skyddsåtgärder, som det redogörs för i specialmotiveringen och som bedöms vara tillräckliga för att skydda behandlingen av uppgifter i detta sammanhang. Det kan vidare påpekas att myndigheternas behandling av uppgifter också omfattas av skyldigheterna enligt lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). De föreslagna bestämmelserna anses inte vara problematiska med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen.

Bemyndiganden att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om frågor som enligt grundlagen hör till området för lag utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har påpekat att bestämmelser om självstyrelse i förvaltningsområden som är större än kommuner enligt 121 § 4 mom. i grundlagen ska utfärdas genom lag. Som en garanti för självstyrelse ska således vissa bestämmelser finnas på lagnivå, vilket är relevant i förhållande till anordnandet av välfärdsområdenas förvaltning och deras finansiering (GrUU 17/2021 rd, stycke 34).

De föreslagna bestämmelserna innehåller bestämmelser på lagnivå om att staten ersätter extra kostnader för upprätthållandet av två samjoursenheter med jour dygnet runt. Lagen föreslås innehålla en bestämmelse om ersättningens maximibelopp. I bestämmelserna ska det också finnas bestämmelser på lagnivå om vissa förfarandefrågor i anslutning till beviljandet av ersättning

(välfärdsområdets skyldighet att lämna en redogörelse för betalningen av ersättningen, partiell tillämpning av statsunderstödslagen, bestämmelser om utlämnande av uppgifter om verksamheten och ekonomin). Närmare bestämmelser om frågor som anges i lagen får enligt det föreslagna 59 § 5 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är inte att genom förordning utfärda bestämmelser om utlämnande av personuppgifter. Enligt regeringens uppfattning är det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning tillräckligt noggrant avgränsat och exakt på det sätt som grundlagen och grundlagsutskottets praxis förutsätter.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen ser det dock som önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande om propositionen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås det att riksdagen godkänner lagförslag 1 i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen samt till vissa andra lagar (RP 319/2022 rd) med den ändring som föreslås i denna kompletterande proposition:

Lag

om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021) 59 § som följer:

59 §

Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

Trots det som föreskrivs i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen får Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus, om befolkningens servicebehov förutsätter det och upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter.

Om Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde upprätthåller två samjournenheter med jour dygnet runt, kan det till välfärdsområdet inom ramen för statsbudgeten av statens medel betalas en särskild ersättning för sådana extra kostnader som upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt orsakar välfärdsområdet. Beloppet av den särskilda ersättningen får dock inte överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten.

För att få den särskilda ersättningen ska Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden årligen lämna finansministeriet, som svarar för administreringen av ersättningen, en tillräcklig redogörelse för verksamheten och ekonomin när det gäller jourtjänsterna och för de extra kostnader som upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt orsakar. Tjänsteproducenter som producerar tjänster för Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna välfärdsområdet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden och tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av den lagen och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna finansministeriet de uppgifter som är nödvändiga för bestämmandet av ersättningen. Finansministeriet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut de uppgifter som avses i detta moment till social- och hälsovårdsministeriet, om beredningen av ett beslut om särskild ersättning förutsätter det.

I fråga om betalning av ersättning, övrigt förfarande och ändringssökande iakttas 20 § 1 mom. samt 21, 24–26, 28–30 och 34 § i statsunderstödslagen (688/2001).

Närmare bestämmelser om grunderna för ersättning av kostnader, välfärdsområdets redogörelse, de uppgifter om verksamheten och ekonomin som ska lämnas ut och förfarandena i anslutning till beviljande av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 . Ersättning enligt 59 § 2–5 mom. betalas första gången för kostnader som uppkommit 2024.

Helsingfors den 3 februari 2023

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru

Lag

om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021) 59 § som följer:

Gällande lydelse

59 §

Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

Trots det som föreskrivs i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen får Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden fram till utgången av 2032 upprätthålla fler än en samjournsenhet med jour dygnet runt vid sina sjukhus.

Kompletterande förslag

59 §

Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

Trots det som föreskrivs i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen får Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden *upprätthålla två samjournsenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus, om befolkningens servicebehov förutsätter det och upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter.*

Om Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde upprätthåller två samjournsenheter med jour dygnet runt, kan det till välfärdsområdet inom ramen för statsbudgeten av statens medel betalas en särskild ersättning för sådana extra kostnader som upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt orsakar välfärdsområdet. Beloppet av den särskilda ersättningen får dock inte överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten.

För att få den särskilda ersättningen ska Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden årligen lämna finansministeriet, som svarar för administreringen av ersättningen, en tillräcklig redogörelse för verksamheten och ekonomin när det gäller jourtjänsterna och för de extra kostnader som upprätthållandet av två samjournsenheter med jour dygnet runt

Gällande lydelse

Kompletterande förslag

orsakar. Tjänsteproducenter som producerar tjänster för Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och dessutom att på begäran, trots sekretess-bestämmelserna, lämna välfärdsområdet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden och tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av den lagen och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna finansministeriet de uppgifter som är nödvändiga för bestämmandet av ersättningen. Finansministeriet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut de uppgifter som avses i detta moment till social- och hälsovårdsministeriet, om beredningen av ett beslut om särskild ersättning förutsätter det.

I fråga om betalning av ersättning, övrigt förfarande och ändringssökande iakttas 20 § 1 mom. samt 21, 24–26, 28–30 och 34 § i statsunderstödslagen (688/2001).

Närmare bestämmelser om grunderna för ersättning av kostnader, välfärdsområdets redogörelse, de uppgifter om verksamheten och ekonomin som ska lämnas ut och förfarandena i anslutning till beviljande av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet

Denna lag träder i kraft den 20 . Ersättning enligt 59 § 2–5 mom. betalas första gången för kostnader som uppkommit 2024.

Lag

om ändring av 59 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021) 59 § som följer:

Ursprungligt förslag

59 §

Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

Trots det som föreskrivs i 50 § 3 och 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen får Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden *upprätthålla två samjournenheter med jour dygnet runt vid sina sjukhus, om befolkningens servicebehov förutsätter det och upprätthållandet av fler än en enhet inte äventyrar uppfyllandet av de i lag angivna förutsättningarna för välfärdsområdenas verksamhet eller fullgörandet av välfärdsområdenas i lag angivna skyldigheter.*

Kompletterande förslag

59 §

Samjour dygnet runt i Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden

(som i den ursprungliga propositionen)

Om Lapplands eller Södra Savolax välfärdsområde upprätthåller två samjournenheter med jour dygnet runt, kan det till välfärdsområdet inom ramen för statsbudgeten av statens medel betalas en särskild ersättning för sådana extra kostnader som upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt orsakar välfärdsområdet. Beloppet av den särskilda ersättningen får dock inte överstiga 20 procent av hela välfärdsområdets omkostnader för samjour dygnet runt, minskade med inkomsterna av verksamheten.

För att få den särskilda ersättningen ska Lapplands och Södra Savolax välfärdsområden årligen lämna finansministeriet, som svarar för administreringen av ersättningen, en tillräcklig redogörelse för verksamheten och ekonomin när det gäller jourtjänsterna och för de extra kostnader som upprätthållandet av två samjournenheter med jour dygnet runt orsakar. Tjänsteproducenter som producerar tjänster för Lapplands eller Södra Savolax

Ursprungligt förslag

Kompletterande förslag

välfrädsområde är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) och dessutom att på begäran, trots sekretess-bestämmelserna, lämna välfrädsområdet de uppgifter och handlingar som är nödvändiga för redogörelsen. Lapplands och Södra Savolax välfrädsområden och tjänsteproducenter som producerar tjänster för dem är skyldiga att lämna ut uppgifter och handlingar som är offentliga med stöd av den lagen och dessutom att på begäran, trots sekretessbestämmelserna, lämna finansministeriet de uppgifter som är nödvändiga för bestämmandet av ersättningen. Finansministeriet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut de uppgifter som avses i detta moment till social- och hälsovårdsministeriet, om beredningen av ett beslut om särskild ersättning förutsätter det.

I fråga om betalning av ersättning, övrigt förfarande och ändringssökande iakttas 20 § 1 mom. samt 21, 24–26, 28–30 och 34 § i statsunderstödslagen (688/2001).

Närmare bestämmelser om grunderna för ersättning av kostnader, välfrädsområdets redogörelse, de uppgifter om verksamheten och ekonomin som ska lämnas ut och förfarandena i anslutning till beviljande av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20. Ersättning enligt 59 § 2–5 mom. betalas första gången för kostnader som uppkommit 2024.